Shemoneh Esreh in Eretz Yisrael ca. 220–250 CE

By: Heshey Zelcer

Introduction

The discovery of the Cairo Genizah over one hundred years ago has sparked much research of ancient Jewish texts, including Jewish liturgy and, as concerns us here, the *Shemoneh Esreh*. In the excitement over this great cache of texts, however, many scholars have focused almost exclusively on the Genizah and overlooked *Talmud Yerushalmi* as a source for the most ancient version of *Shemoneh Esreh*.

Our focus is to reconstruct the intermediate blessings of *Shemoneh Esreh* (i.e., blessings 4–15), based primarily on passages from *Yerushalmi* and secondarily on manuscripts of *Shemoneh Esreh* found in the Genizah. We propose that our reconstructed text of *Shemoneh Esreh* was recited in Eretz Yisrael ca. 220–250 CE, a mere one hundred and forty years after Shimon ha-Pakuli prepared (or organized) it in front of R. Gamliel II of Yavneh ca. 80–110 CE.

Shemoneh Esreh: When was it created and by whom?

Both *Yerushalmi* and *Bavli* tell us about the creation of *Shemoneh Esreh*. In *Yerushalmi Berakhot* 2:4, 4d[1] we find:

> א"ר ירמיה מאה ועשרים זקנים ומהם שמונים וכמה נביאים[2] התקינו את התפילה הזאת.[3]

---

1 *Yerushalmi* references are to chapter (*perek*) and ruling (i.e., 2:4), and by page and column number of the *Editio Princeps* (i.e., 4d).

2 Who were these eighty-something prophets? Ramban, quoting *Yerushalmi* in his commentary on Torah (Devarim 4:2), writes ובירושלמי

Heshey Zelcer is the author of *Companion Mishnayot: Tractate Niddah* (1994) and *A Guide to the Jerusalem Talmud* (2002). He has published articles on Jewish law, philosophy, history and liturgy.

In *Bavli Berakhot* 28b we find:

ת"ר שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה.[4]

In *Bavli Megillah* 17b we have:

דתניא שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה. אמר רבי יוחנן ואמרי לה במתניתא תנא מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר.[5]

In *Bavli Megillah* 18a, as a follow-up to the above, it states:

וכי מאחר דמאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים תקנו תפלה על הסדר שמעון הפקולי מאי הסדיר? שכחום וחזר וסדרום.[6]

We thus have two accounts of the establishment of the *Shemoneh Esreh*: by one hundred and twenty Elders[7] and during the reign of Rabban Gamliel II of Yavneh (ca. 80–110 CE).[8]

שמונים וחמשה זקנים ומהם כמה נביאים, eighty-five Elders and some among them prophets. This is closer to the *Bavli* version, see below. See also Ginzberg (1941a, 327-328) for an elaborate discussion of this phrase.

3 "R. Yirmeyah said: One hundred and twenty Elders, and among them eighty something prophets, established this *tefillah* (i.e., *Shemoneh Esreh*)."

4 "The Rabbis taught: Shimon ha-Pakuli recited eighteen blessings in their order before Rabban Gamliel in Yavneh."

5 "For we learned: Shimon ha-Pakuli recited the eighteen blessings in their order before Rabban Gamliel in Yavneh. R. Yoḥanan said, others said we learned it in a *baraita*: one hundred and twenty elders and some among them prophets established the eighteen blessings in their sequence."

6 "Now, if the one hundred and twenty Elders and some among them prophets established this *tefillah* in sequence, what did Shimon ha-Pakuli establish? They were forgotten and he reestablished them."

7 Although Rambam (*Hikhot Tefillah* 4:1) assumes that Ezra and his *beit din* established *Shemoneh Esreh* he is not specifically mentioned in the above *baraitot*. Rashi (*Bavli Berakhot* 34a) indicates a similar time-frame—when the Jews returned to *Eretz Yisrael* at the beginning of the Second Commonwealth, בתחלה: כשעלו מן הגולה והיו דחוקים.

8 The different roles of the one hundred and twenty Elders and Rabban Gamliel in the creation of *Shemoneh Esreh* have been dealt with extensively. For a recent analysis see Fleisher (2003a, 101–145, 157–201) and Mirsky (2003, 63–74). Mirsky notes ibid. pp. 68–70 that the inspiration for many blessings of *Shemoneh Esreh* is from Psalms 103 and 119:153-154. He understands the role of Shimon ha-Pakuli as establishing the sequence

Background: Cairo Genizah

The discovery of the Cairo Genizah ca. 1896 and the subsequent transfer of these documents by Solomon Schechter to Cambridge and other universities[9] have spurred many scholars to study, among other things, the evolution of our prayers, including the *Shemoneh Esreh*. Just a few years ago many of these documents have become available on the Internet,[10] encouraging even greater interest and research.

Part of the research into the *Shemoneh Esreh* has been geared toward establishing criteria to distinguish Babylonian and Palestinian sources, and tracing the evolution of *Shemoneh Esreh* in different geographic areas. There have also been attempts to determine the earliest versions of *Shemoneh Esreh*,[11] although scholars today believe it is not possible to do so.[12]

Shemoneh Esreh Nusḥaot in Various Communities in Different Eras

We are all familiar with at least two versions of *Shemoneh Esreh*: *Nusaḥ Sefarad* (Spain), and *Nusaḥ Ashkenaz* (Germany). There are countless other versions of *Shemoneh Esreh,* including: *Nusaḥ Edot*

---

of the blessings, an order that does not follow how they appear in Psalms 103 and 119. For additional perspectives on the respective roles of the Elders and Shimon ha-Pakuli see R. David Cohen (2012, ch. 3, pp. 12-15).

9 There are a total of more than 290,000 fragments of which approximately 200,000 are at Cambridge, 30,000 at JTS, and 25,000 at Oxford. The balance are spread out over another approximately 30 locations. See Glickman (2012) p. 211 for more details.

10 The *Friedberg Genizah Project* at www.genizah.org. I thank Dov Friedberg, without whom this research would have been impossible.

11 See for example Finkelstein (1925, 130–170, esp. 142–170).

12 See for example Fleisher (2003b, 164) "We have no way to reconstruct the Urtext of the Amidah as it was established by Shimon ha-Pakuli and his assistants." See also Fleisher (2003b, 143). See also Luger (2001, 15) "They are all united in their belief that we do not have the original version of *tefillah* nor do we have the ability to uncover it." Luger examined sixty-nine Genizah fragments, and for each blessing of the *Shemoneh Esreh* he establishes at least one so-called Palestinian version and one so-called Babylonian version. He does not elaborate on our *Yerushalmi* sources.

ha-Mizraḥ (from certain Arab countries), *Aram Tzovah* (Aleppo), and Ari (Ḥasidut/Kabbalistic). We also have some important *siddurim* that serve as markers for any research, including the *siddurim* of: Rav Saadia Gaon, Rav Amram Gaon, Rambam, and *Maḥzor Vitri*. Not only is the *Shemoneh Esreh* in each *siddur* different from the others, but Rav Saadia Gaon's *Shemoneh Esreh* is a lot shorter.

The evolution of the *Shemoneh Esreh* parallels the dispersion of the Jews. Different geographic areas often had slightly different versions, as did different communities within the same geographic area.[13]

References to the *Shemoneh Esreh* in *Talmud Yerushalmi*

Yerushalmi Berakhot 2:4, 4d contains the following statement (referred to hereinafter as "*Shemoneh Esreh Text One*"):[14]

> ר' אחא בשם ר' יהושע בן לוי, אף משהתקין[15] את התפילה הזאת על הסדר התקינה: שלש ברכות ראשונות ושלש ברכות האחרונות שבחו של מקום, והאמצעיות צרכן שלבריות,
>
> **חננו דיעה**, חננתנו דיעה
> **רצה תשובתינו**, רצית תשובתינו
> **סלח לנו**, סלחת לנו
> **גאלינו**, גאלתנו
> **רפא חליינו**, ריפית חליינו
> **ברך שנותינו**, בירכת שנותינו
> **קבצינו**, קיבצתנו
> **שופטינו בצדק**, שפטתנו בצדק
> **הכנע קמינו**, הכנעת קמינו
> **צדקינו** במשפט[16], צידקתנו

---

13 For an overview of the different *nusḥaot* of *Shemoneh Esreh* and a chart showing its evolution see (Schiffman 2010). For an overview and a chart with a more Hasidic orientation see נשמתא דצלותא הקצר מאת שלמה לוי יצחק בן ר' מאיר. PDF available at http://www.hebrewbooks.org/ 50673.

14 Our *Yerushalmi* text follows MS Leiden. The *Yerushalmi* versions we used are as follows: For MS Leiden, (Sussman 2001). For *Editio Princeps* (i.e., Venice, 1522-23), MS Vatican, MS Paris, MS London, Ed. Amsterdam, and Ed. Konstantinopel we used (Schäfer 1991). For *Yerushalmi* fragments we used (Ginzberg 1909).

15 Other mss have מי שהתקין.

16 The text in most manuscripts reads צדקינו במשפט. This, however, causes an imbalance in the text. Unlike the other pairs of phrases which all have the

בנה ביתך, ושמע עתירתינו,[17] ורצינו בתוכו.[18]
לית צורכיה[19] דבנה ביתך ושמע עתירתינו ורצינו בתוכו?[20]
אלא כמה דאישתעי קרייא כן אשתעייא מתניתא
(ישעיהו נו) והביאותים אל הר קדשי ושימחתים בבית תפילתי.[21]

---

same number of words in each phrase, the first phrase associated with this blessing has two words (צדקנו במשפט) and the second phrase has one (צידקתנו). Louis Ginzberg, ibid. p. 324, argues that במשפט is an error. He also notes that the Vatican manuscript and the *Yerushalmi* Genizah fragments (Ginzberg 1909) do not contain במשפט.

17 MS Vatican has שמע תפילתנו. The text of MS Vatican is very corrupt; there is hardly a line without an error. For example, immediately preceding the text we just quoted it reads בנה כתך instead of בנה בתך. It is safe to assume that the one who copied this manuscript did not even have a basic knowledge of Hebrew. On the other hand, this is also the strength of this MS. Since the copyist had no knowledge of Hebrew and definitely none of *Yerushalmi*, we cannot accuse him of "correcting" any unusual text. The "father" of MS Vatican is significantly different from the Leiden manuscript that was used to print the *Editio Princeps*. Therefore, when the Leiden MS contains a difficult phrase, there is often a different and perhaps better version in MS Vatican.

18 Although בנה ביתך ושמע עתירתינו ורצינו בתוכו clearly refer to the next three blessings of *Shemoneh Esreh* following צדקינו, they seem to be not part of the original statement of R. Yehoshua b. Levi, but rather an introductory phrase for the question that the stammaic editor of *Yerushalmi* is about to ask לית צורכה...

19 For a discussion of the phrase לית צורכה דלא see Moscovitz (2009, 332–335).

20 Out translation here follows MS Vatican, MS Paris, MS London, and Ginzberg (1909), all of which have the order as שמע עתירתנו, בנה ביתך, רצנו בתוכו. (MS Vatican has שמע תפילתנו.)

21 Translations of *Yerushalmi* are the author's. Translations from Tanakh are from *JPS Hebrew-English Tanakh* (Philadelphia: JPS, 1999). "R. Aḥa [said] in the name of R. Yehoshua b. Levi, The one who established this *Tefillah* (i.e., the *Shemoneh Esreh*) also established it in [a specific] sequence. The first three blessings and the last three blessings are praises of God, and the middle ones [are] the needs of people.

Grant us knowledge; You have granted us knowledge.
Accept our repentance; You have accepted our repentance.
Forgive us; You have forgiven us.
Redeem us; You have redeemed us.
Heal our sicknesses; You have healed our sicknesses.
Bless our years; You have blessed our years.
Gather us; You have gathered us.

We will now show that the bolded phrases (the "*Bolded Phrases*") in *Shemoneh Esreh Text One* are the supplication parts[22] of ten intermediate blessings of the *Shemoneh Esreh* recited in Eretz Yisrael ca. 220–250 CE.[23]

There are two ways the commentators understand the indented phrases above. One approach is that it is a sequential list of asking

---

Judge us with righteousness; You have judged us with righteousness.
Humble those who rise against us; You have humbled those who rose against us.
Validate our righteousness; You have validated our righteousness.
Build your home; and hear our prayers; and find favor for us within it. Should it not have said, "Hear our prayers; build your home; and find favor for us within it?" The way the verse speaks so too does our teaching: (Isaiah 56) *I will bring them to My sacred mount, And let them rejoice in My house of prayer*."

22 We are implying not that this was the only version of *Shemoneh Esreh* that was recited at that time but rather that it was a version. Heinemann (1966, 34–36) argues convincingly that even during its formative years, different version were recited—some very short and others very long. One of the sources he brings to support this is the following:
מעשה בתלמיד אחד שעבר לפני ר' אליעזר וקצר בברכותיו אמרו לו תלמידיו רבי ראית פלוני שקצר בברכותיו והיו מלעיגיו עליו ואומרים עליו תלמיד חכם קצרן הוא זה, אמר להם לא קצר זה יותר ממשה שנ' אל נא רפא נא לה (במדבר יב:יג) שוב מעשה בתלמיד אחד שעבר לפני ר' אליעזר והיה מעריך בברכותיו אמרו לו תלמידיו רבי ראית זה שהאריך בברכותיו והיו אומרים עליו תלמיד חכם מארכן הוא זה, אמר להם לא האריך זה יותר ממשה שנ' ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום וגו' (דברים ט:כח), שהיה אומר יש שעה לקצר ויש שעה להאריך. (מכילתא דרבי ישמאל בשלח – מס' דויסע בשלח פרשה א ד"ה ויצעק אל).
For a slightly different version of this story see *Berakhot* 34a.
Finkelstein (1925, 11–13) argues that the *Supplication Part* of many of the intermediate blessings contained only seven words.
R. David Cohen (2012, ch. 3, 15) writes ויש מי ששיער שהתפילות שתקנו אנשי כנה"ג היו פשוטות וקצרות, ויתכן שהכילו את הברכות לבד, כמו בא"י מגן אברהם, וכן כולן. ואחרי כן בימי האמוראים הוסיפו פסוקים ובקשות השייכים לפי ענייניהם מעין החתימה.
See also fn. 42 below for additional sources.

23 Ginzberg (1941a, 201-202) notes that רצה תשובתינו was the beginning of the blessing during the time *Yerushalmi* was compiled. On p. 322 he notes that this is true for some of the other phrases as well. On p. 324 he says that sometimes it is true for the *Supplication Part* of the blessing and other times for the *Acknowledgment Part*.
R. David Cohen (2012, ch. 3, pp. 90-91) indicates that both חננו דיעה and רצה תשובתינו are sources for their respective blessings.

something of God, and then after acknowledging that the request was granted asking Him to fulfill our next request. We thus ask God for knowledge and after acknowledging that He indeed gave us knowledge we move on to ask Him to accept our repentance, etc.[24]

The second approach (the one we follow in our translation) is that each of the indented lines is a request from God for the future and an acknowledgment that He helped us in the past. We thus ask God to grant us knowledge, and we thank Him for having granted us knowledge in the past. We ask Him to accept our repentance, and we thank Him for having accepted our repentance in the past, etc.[25]

Regardless of how we understand the above pairs of phrases, we notice that in each pair the second phrase is a duplicate of the first, except that it shifts from an imperative (a supplication) to an acknowledgment.[26] We also notice that each phrase is not merely a word or two, but rather expresses a full thought.

We then need to ask whether these phrases paraphrase part of the intermediate blessings of *Shemoneh Esreh* or if they are part of its actual text. To answer this question we examine the text following the pericope (*sugya*) quoted above (referred to hereinafter as "*Shemoneh Esreh Text Two*"):

> א"ר ירמיה מאה ועשרים זקינים ומהם שמונים וכמה נביאים התקינו את התפילה הזאת. ומה ראו לסמוך האל הקדוש לחונן הדעת על שם (ישעיהו כט) והקדישו את קדוש יעקב מה כת' בתריה (שם) וידעו תועי רוח בינה. דיעה לתשובה (ישעיהו ו) השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע וגו' עד ולבבו יבין ושב. תשובה לסליחה. (ישעיהו כו) וישוב אל יי' וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח.סליחה לגאולה. (תהילים קג) הסולח לכל עווניכי (הרופא לכל תחלואיכי) הגואל משחת חייכי. ויאמר רופא חולים קדמיי. אמ' ר' אחא מפני מה התקינו גואל יש' ברכה שביעית ללמדך שאין ישראל נגאלין אלא בשביעית. ר' יונה בשם ר' אחא (תהילים קכו) שיר המעלות בשוב יי' את שבות ציון. שירה שביעית היא: להודיעך שאין יש' נגאלין אלא בשביעית. אמ' ר' חייא בר אבא

---

24 חנינו דיעה חננתנו דיעה רצה תשובתנו. כלומר היינו על הסדר דקאמר שאנו מתפללין חנינו דיעה וכיון שחננתנו דעה אנו מתפללין רצה תשובתינו וכיון שרצית תשובתינו אנו מתפללים סלח לנו עונותינו וכן כולם נמצא שאמצעות על הסדר תקנו וכולן שייכים זה אחר זה דכיון שאין דיעה לא ידע לשוב וכיון שעשה תשובה לכך תסלח לעונו וכן כולם שייכים זה אחר זה (מהר"א פולדא שם).

25 חנינו דעה חננתנו דיעה. כלומר חננו דיעה כמו שחננתנו לשעבר וכן כולם (פני משה שם).

26 חננתנו דעה. זהו פי' חונן הדעת, כלומר אנו מתפללים לפניך שתחננו דעת שידענו שבידך הוא כי ברוך אתה החונן דעת עד עכשיו, וכך פי' כל סוף ברכה וברכה (מהר"ש סירילאו שם).

מפני מה התקינו רופא חולים ברכה שמינית כנגד המילה. (שהיא לשמונה) על שם בריתי היתה אתו החיים. אמ' ר' אלכסנדרי מפני מה התקינו מברך השנים ברכה תשיעית כנגד (תהילים כט) קול יי' שובר ארזים. שהוא עתיד לשבר כל בעלי שערים. ר' לוי בשם ר' אחא בר חנינא מה ראו לסמוך מברך השנים למקבץ נדחי יש'. על שם (יחזקאל לו) ואתם הרי יש' ענפכם תתנו ופרייכם תשאו לעמי יש'. למה כי קרבו לבוא. נתקבצו הגליות (ו)הדין נעשה הזידים נכנעים והצדיקים שמיחים. ותני עלה כולל שלמינים ושלרשעים במכניע זידים. ושלגרים ושלזקינים במבטח לצדיקים. ושלדוד בבונה ירוש' (הושע ג) אחר ישובו בני יש' ובקשו את יי' אלהיהם ואת דוד מלכם.[27]

[27] "R. Yirmiyah said, one hundred and twenty elders, and among them eighty-something prophets, established this *tefillah*. Why did they place *ha-El ha-Kadosh,* the Holy God, next to *Ḥonen ha-Da'at,* Granter of Knowledge? Because of (Isaiah 29:23) *Men will hallow the Holy One of Jacob*. What appears afterwards? (Isaiah 29:24) *And the confused shall acquire insight*. *Deiah,* Knowledge [near] *Teshuvah,* Repentance? (Isaiah 6:10) *Dull that people's mind, Stop its ears, And seal its eyes*, etc. until *It also grasp with its mind, And repent and save itself*. *Teshuvah,* Repentance [near] *Seliḥah,* Forgiveness? (Isaiah 55:7) *Let him turn back to the Lord, and He will pardon him; To our God, for He freely forgives*. *Seliḥa,* Forgiveness [near] *Geula,* Redemption? (Psalms 103:3) *He forgives all your sins, heals all your diseases*. *He redeems your life from the Pit.* So let him say *Rofeh Ḥolim,* Who Heals the Sick, before? R Aḥa said the reason that *Goal Yisrael* was established as the seventh blessing is to teach you that the Jews will be redeemed only in the seventh [year]. R. Yona in the name of R. Aḥa said, (Psalms 126:1) *A song of ascents, When the Lord restores the fortunes of Zion* is the seventh song [of ascents] to let you know that the Jews will be redeemed only in the seventh [year]. R. Ḥiya b. Aba said: Why did they establish *Rofeh Ḥolim* as the eighth blessing? To correspond to circumcision which is on the eighth [day], corresponding to [Malachi 2:8] *I had with him a covenant of life*. R. Alexander said, Why did they establish *Mevarekh ha-Shanim,* He Blesses the Years, as the ninth blessing? To correspond to (Psalms 29:5) *The Lord shatters the cedars of Lebanon*. He will shatter the keepers of the gate (i.e., those who raise the price of food). R. Levi said in the name of R. Aḥa b. Ḥanina, Why did they see fit to place *Mevarekh ha-Shanim* near *Mikabetz Nidḥei Yisrael,* He ingathers the dispersed of Israel? Because of (Ezekiel 36:8) *But you, O mountains of Israel, shall yield your produce and bear your fruit for My people Israel*, Why? *For their return is near*. The exiled will be ingathered and then the sinners will be humbled and the righteous will rejoice. Concerning this we learned, We include the apostates and the sinners in *Makhnia Zeidim,* He humbles the Sinners. And converts and elders within *Mivtaḥ la-Tzadikim,* Security for the Righteous. And [we include] David in *Boneh Yerushalayim,* the Builder of

All the phrases underlined above are references to various blessings of the *Shemoneh Esreh*. None of them are supplications, but all are rather acknowledgments for what God does (or did). They thus all fit the pattern of the *Acknowledgment Part* of the *Shemoneh Esreh* blessings. (Throughout this article we refer to the first part of *Shemoneh Esreh*, i.e., the part until ברוך אתה ה', as the "*Supplication Part,*" and the part following ברוך אתה ה' as the "*Acknowledgment Part.*") In addition, the underlined phrases are almost identical to the *Acknowledgment Parts* of our currently recited *Shemoneh Esreh*. It is thus safe to conclude that the underlined texts are the actual *Acknowledgment Parts* of the respective blessings.

None of the underlined phrases are the same as the second phrase in each pair of *Shemoneh Esreh Text One*. We can thus conclude that the <u>second</u> phrase in each of the referenced pairs in *Shemoneh Esreh Text One* is <u>not</u> the actual words of the *Acknowledgment Part* but is, at best, a paraphrase.

What about the *Bolded Phrases* in *Shemoneh Esreh Text One*? They are clearly all supplications (and not acknowledgments) and they sound like the first few words of the *Supplication Part* of each blessing, but are they the actual words of the *Supplication Part* of the blessing or are they merely a paraphrase of the *Supplication Part*? To answer this question we turn to yet a third text in *Yerushalmi* 4:3, 8a[28] (referred to hereinafter as "*Shemoneh Esreh Text Three*"):

> אי זו היא שבע מעין י'ח' רב אמ' סוף כל ברכה וברכה. **ושמואל אמ' ראש כל ברכה וברכה**. אית תניי תני שבע מעין שמונה עשרה. ואית תניי תני שמונה עשרה מעין שמונה עשרה. מאן דמר שבע מעין י'ח' מסייע לשמואל. ומאן דמר י'ח' מעין י'ח' מסייע לרב. ר' זעורא שלח לר' נחום גבי ר' יניי ביר' ישמעאל אמ' ליה אי זו היא מעין שבע מעין י'ח' דשמ(ו)אל? אמ' ליה הביננו <u>רצה תשובתינו</u> <u>סלח לנו</u> <u>גואלינו</u> <u>רפא חליינו</u> <u>ברך שנותינו</u>. אמר ר' חגיי אם היו גשמים אומר' בטללי ברכה[29] אם היו טללים אומ' בטללי ברכה. כי מפוזרים אתה מקבץ

Jerusalem, (Hosea 3:5) *Afterward, the Israelites will turn back and will seek the Lord their God and David their king*."

[28] See also the parallel text in *Ta'anit* 2:2, 68c. For an analysis of the origin and role of parallel texts in *Yerushalmi* see Moshe Assis, *סוגיות מקבילות בירושלמי*, PhD thesis (Jerusalem: Hebrew University, 1976).

[29] The correct version appears in MS Vatican, גשמי ברכה, in MS Paris and MS London, בגשמי ברכה.

ותועים עליך לשפוט ועל הרשעים תשית ידך וישמחו כל חוסי בך בבניין עירך ובחידוש בית מקדשך (ובצמח דוד עבדך) כי טרם נקרא אתה תענה כאמור והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע ב'א'י' שומע תפילה. ואו' שלש ברכות ראשונות. ושלש אחרונות. ואו' ברוך יי' כי שמע קול תחנוניי.[30, 31]

The above pericope contains a shortened version of the *Shemoneh Esreh*, known as *Havineinu*, in which the twelve intermediate blessings are combined to form a single blessing. The first thing to note is that this version of *Havineinu* is attributed to Shmuel, who is of the opinion that the intermediate blessing of *Havineinu* is made up of the *Supplication Part* of each blessing (or at a minimum, the first words of the *Supplication Parts*).

The text of this *Havineinu* blessing needs to be analyzed. It contains four logical parts:

Havineinu Part 1: הביננו רצה תשובתינו סלח לנו גואלינו רפא חליינו ברך שנותינו.

Parenthetical 1: אמר ר' חגיי אם היו גשמים אומר' בטללי ברכה אם היו טללים אומר' בטללי ברכה.

Havineinu Part 2: כי מפוזרים אתה מקבץ ותועים עליך לשפוט ועל הרשעים תשית ידך וישמחו כל חוסי בך בבניין עירך ובחידוש בית מקדשך

---

30 The statement ואו' ברוך יי' כי שמע קול תחנוניי does not appear in MSS Vatican, Paris or London.

31 "What is 'seven of eighteen'? Rav says, the end of each blessing. Shmuel says, the beginning of each blessing. There are those who teach [that it means] seven of eighteen and there are those who teach [that it means] eighteen of eighteen. The one who says seven of eighteen is in support of Shmuel. The one who says eighteen of eighteen supports Rav. R. Ziera sent to R. Naḥum at R. Yannai b. R. Yishmael and said to him, What is the seven of eighteen of Shmuel? He said to him, "Give us understanding, accept our repentance, forgive us, redeem us, heal our sicknesses, bless our years." R. Ḥagi said, if it was [the season of] rain they say "rain of blessing"; if it was [the season of] dew they say "with the dew of blessing." For the dispersed You ingather, those who err You should judge, on the wicked place Your hand, and all who rely on You will rejoice in the building of Your city, and in the renewal of Your sanctuary, and in the sprouting of David Your servant, for before they call You answer as it states, (Isaiah 65:24) *Before they pray I will answer; While they are still speaking, I will respond.* Blessed are You God who hears supplication." He says the first three blessings and the last three blessings."

(ובצמח דוד עבדך) כי טרם נקרא אתה תענה כאמור והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע ב'א'י' שומע תפילה.

Parenthetical 2: ואו' שלש ברכות ראשונות ושלש ברכות אחרונות ואו' ברוך יי' כי שמע קול תחנוניי.

At first glance *Yerushalmi* appears to be giving us a unified text of *Havineinu* interwoven with two parenthetical statements. A closer examination, however, raises a number of questions:

1) Inconsistent length: Why does *Havineinu Part 1* use only a word or two to represent each blessing, while *Havineinu Part 2* uses more words for each blessing?
2) Inconsistent style: Why does *Havineinu Part 1* (except for הביננו) use actual words from *Shemoneh Esreh* whereas *Havineinu Part 2* merely paraphrases the blessings?
3) Why is it that *Havineinu Part 1* is totally different from the corresponding part in the *Bavli* version, while *Havineinu Part 2* is substantially similar to its *Bavli* counterpart?

Shmuel's Version of *Havineinu*	
***Yerushalmi Berakhot* 4:3**	***Bavli Berakhot* 29a**
Havineinu Part 1	
הביננו	הביננו ה' אלהינו לדעת דרכיך
רצה תשובתינו	ומול את לבבנו ליראתך
סלח לנו	ותסלח לנו
גואלינו	להיות גאולים
רפא חליינו	ורחקנו ממכאובינו
ברך שנותינו	ודשננו בנאות ארצך
Havineinu Part 2	
כי מפוזרים אתה מקבץ	ונפוצותינו מארבע תקבץ
ותועים עליך לשפוט[32]	והתועים על דעתך ישפטו
ועל הרשעים תשית[33] ידך	ועל הרשעים תניף ידיך
וישמחו כל חוסי בך	וישמחו צדיקים
בבנין עירך ובחידוש בית מקדשך	בבנין עירך ובתקון היכלך
(ובצמח דוד עבדך)	ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך
כי טרם נקרא אתה תענה כאמור והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע ב'א'י' שומע תפילה	טרם נקרא אתה תענה ברוך אתה ה' שומע תפלה

[32] There are versions of *Havineinu Part 2* whose phrases are even closer to the *Bavli* version. For example, *Maḥzor Vitri* has והתועים בדעתך ישפוטו.

[33] R. S. Sirillo and *Maḥzor Vitri* have תניף. See *Encyclopedia Talmudit*, vol. 8, col. 130 for other variants to the *Yerushalmi* version of *Havineinu*.

4) Another way to ask this question is: Why is it that the *Bavli* version of *Havineinu* is internally consistent (i.e., in length and style) while the *Yerushalmi* version is not?
5) In both *Bavli* and *Yerushalmi*, immediately preceding *Havineinu*, we are told that the text is in accordance with Shmuel. The *Yerushalmi* version goes further than *Bavli*, however, and states that *Havineinu* is made up of the beginning, i.e., the *Supplication Parts* (or at least the initial words of the *Supplication Parts*) of each intermediate blessing.

To address the above anomalies[34] we propose that *Havineinu Part 1* and *Havineinu Part 2* are from two different versions of *Havineinu* that were stitched together by an anonymous stammaic editor of *Yerushalmi* (סתמא דגמרא).[35] *Havineinu Part 1* contains shorter phrases and is thus from an early version of *Havineinu* while *Havineinu Part 2* contains longer phrases and is thus from a later version.

Looking at *Havineinu Part 1*, the older part of *Havineinu*, we note that the underlined phrases match exactly the *Bolded Phrases* of each pair of phrases from *Shemoneh Esreh Text One*. *Yerushalmi* tells us that according to Shmuel, these underlined phrases are the *Supplication Part* (or at least the initial words of the *Supplication Part*) of their respective blessings. We thus know that five of the *Bolded Phrases* are the initial words of the *Supplication Part* (or perhaps the entire *Supplication Part*) of their respective blessings.

What about the other *Bolded Phrases* in *Shemoneh Esreh Text One*? Can we make the same assumption? Are they also initial words (or perhaps the entire part) of the *Supplication Part* of their respective blessings? To answer this we need to examine another text, Oxford: MS Heb.f.102/22 (p. 2) which reads as follows:

---

34 It is no wonder that Ehrlich (2005b, 27) refers to the *Havineinu* blessing as a "paraphrase" (פרפרזה) of the original blessings.

35 The Stammaic editor may have had two partial versions of *Havineinu* that he stitched together, or alternately he may have had a version of *Havineinu* that was already a combination of an older Eretz Yisrael version and a newer Babylonian one.

שמונה עשרה מעין ברכה אחת[36]
בא יי אינו ואל אב אלהי אב אל יצ ואל יע האל הגד הגי
והנורא אל עליון קונה שמ וארץ מגן עזרינו
ומחיה מתים נקדש בצדקה חונינו דיעה ורצה
תשובתינו סלח לעונינו ומחול לחטאתינו
ותגאלינו מיד עדינה ותרפא חלאינו ותברך שנותינו
ותקבץ נדחינו ותשפטינו בחסד וברחמים
ותכניע קמינו כי אתה מובטח כל קצוי ארץ
ומנוס לצדיקים ותבנה את ירוש עירך בקרוב
ושם נעבדך ושם תשמע תפילתנו אנא רחם
רחם עלינו ברחמיך הרבים מהרה השב
שכינתך לציון וסדרי עבודתך לירושלים
עירך ואתה ב[חר]ת בנו ותדע כי אתה טוב
ומטיב לכל ותפרוש עלינו סוכת שלום
עושה השלום

To make this easier to visualize:

---

36 *Shemoneh Esreh* as a single blessing made up of snippets of each blessing is unusual. We do, however, have a parallel to this in *Yerushalmi Berakhot* 8:1 11d for the Friday night *Amidah:* אמר רבי יוסי בר' [בון] נהיגין תמן במקום שאין יין שליח צבור עובר לפני התיבה ואומר ברכה אחת מעין שבע וחותם במקדש ישראל ואת יום השבת. What we know as מגן אבות is similar in structure to our ms:

	מגן אבות (נוסח אשכנז)		Oxford: MS Heb.f.102/22
1	ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ מגן אבות בדברו	1	בא יי אינו ואל אב אלהי אב אל יצ ואל יע האל הגד הגי והנורא אל עליון קונה שמ וארץ מגן עזרינו
2	מחיה מתים במאמרו	2	ומחיה מתים
3	האל הקדוש שאין כמוהו	3	נקדש בצדקה
4	המניח לעמו ביום שבת קדשו כי בם רצה להניח להם	4-15	חונינו דיעה ורצה תשובתינו סלח לעונינו ומחול לחטאתינו...
5	לפניו נעבד ביראה ופחד ונודה לשמו בכל יום תמיד מעין הברכות	16	אנא רחם רחם עלינו ברחמיך הרבים מהרה השב שכינתך לציון וסדרי עבודתך לירושלים עירך
6	אל ההודאות	17	ואתה ב[חר]ת בנו ותדע כי אתה טוב ומטיב לכל
7	אדון השלום	18	ותפרוש עלינו סוכת שלום עושה השלום

MS Cambridge, CUL: Or.1081 2.77 version of "מגן אבות" reads: מגן ומחיה והאל הקדוש מאהבתך ייי אלהינו שאהבתה את עמך ישראל ומחמלתך מלכינו שחמלתה על בני בריתך נתתה לנו ייי אלהינו את יום השביעי הגדול [..]קדוש הזה לאהבה לגדולה לגבורה לקד[.]שה למנוחה לעבודה להודות לאות לברית ולתפארת לתת לנו ברכה ושלום מאתך.
See (Tal 2003, 274–279) for an analysis of the מגן אבות blessing.

שמונה עשרה מעין ברכה אחת

1. בא יי אינו ואל אב אלהי אב אל יצ ואל יע האל הגד הגי
והנורא אל עליון קונה שמ וארץ מגן עזרינו
2. ומחיה מתים
3. נקדש בצדקה
4. חונינו דיעה
5. ורצה תשובתינו
6. סלח לעונינו ומחול לחטאתינו
7. ותגאלינו מיד עדינה
8. ותרפא חלאינו
9. ותברך שנותינו
10. ותקבץ נדחינו
11. ותשפטינו בחסד וברחמים
12. ותכניע קמינו
13. כי אתה מובטח כל קצוי ארץ ומנוס לצדיקים
14. ותבנה את ירוש עירך בקרוב ושם נעבדך
15. ושם תשמע תפילתנו
16. אנא רחם רחם עלינו ברחמיך הרבים מהרה השב
שכינתך לציון וסדרי עבודתך לירושלים עירך
17. ואתה ב[חר]ת בנו ותדע כי אתה טוב ומטיב לכל
18. ותפרוש עלינו סוכת שלום עושה השלום

The text of this manuscript appears to be an abbreviated version of the *Shemoneh Esreh* that closely parallels the text in *Havineinu Part 1*. Unlike *Havineinu Part 2*, however, this manuscript appears to contain text from an older version of intermediate blessings 7–12 as well. This manuscript thus not only confirms the text of three intermediate blessings of our *Bolded Phrases* already confirmed by *Havineinu Part 1* (i.e., רצה תשובתינו, רפא חליינו, ברך שנותינו), but also resembles the text קבצינו, שופטינו, and absolutely confirms the text for הכנע קמינו as in the *Bolded Phrases*.

It is thus safe to assume that all the *Bolded Phrases* are the actual words of the *Supplication Part* of the respective blessings. We are now able to reconstruct at least the beginning of the *Supplication Parts* of the intermediate blessings, as well as most of the *Acknowledgment Parts* from our *Yerushalmi* passages:

Number	*Acknowledgment Part*		*Supplication Part*	Refer-ence	#
	Reconstructed *Shemoneh Esreh*				
		ברוך אתה ייי			1
		ברוך אתה ייי			2
	האל הקדוש	ברוך אתה ייי			3
	חונן הדעת	ברוך אתה ייי	חנינו דעה	דיעה	4
		ברוך אתה ייי	רצה תשובתינו	תשובה	5
	[ה]מרבה לסלוח[37]	ברוך אתה ייי	סלח לנו	סליחה	6
ברכה שביעית	גואל ישראל	ברוך אתה ייי	גאלינו	גאולה	7
ברכה שמינית	רופא חולים	ברוך אתה ייי	רפא חליינו		8
ברכה תשיעית	מברך השנים	ברוך אתה ייי	ברך שנותינו		9
	מקבץ נדחי[38] ישראל	ברוך אתה ייי	קבצינו		10
		ברוך אתה ייי	שופטינו בצדק		11
	מכניע זידים	ברוך אתה ייי	הכנע קמינו		12
	מבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי	צדקינו		13
	אלהי דוד בונה ירושלים[39]	ברוך אתה ייי		בנה ביתך	14
ברכה חמש עשרה	שומע תפילה	ברוך אתה ייי		שמע עתירתנו	15
		ברוך אתה ייי		רצינו בתוכו	16
		ברוך אתה ייי			17
		ברוך אתה ייי			[40]18

[37] See *Yerushalmi, Rosh Hashanah* 4:6, 59c צריך לומר האל הקדוש ומרבה לסלוח.

[38] Some mss have מקבץ נדחי עמו ישראל. Interestingly, only *Maḥzor Aram Tzovah* preserves *Yerushalmi*'s acknowledgment part מקבץ נדחי ישראל.

[39] Although *Shemoneh Esreh Text Two* has בונה ירוש', *Yerushalmi Berakhot* 4:5, 59c reads בתפילה אלהי דוד ובונה ירושלם, and *Yerushalmi Rosh Hashanah* 4:6, 59c reads בתפלה הוא אומר אלהי דוד ובונה ירושלם בנביא הוא אומר אלהי דוד מצמיח ישועה.

[40] As pointed out by others (חדושי תוספות רי"ד על מסכת תענית דף י"ג ע"א), the *Yerushalmi* version of the *Shemoneh Esreh* contains only 18 blessings, including what we refer to in the vernacular as the ולמלשינים blessing. Our 14th and 15th blessings (i.e., בונה ירשלים and מצמיח קרן ישועה) were a single blessing, אלהי דוד ובונה ירושלים. *Midrash Rabbah, Koraḥ* 18:21 reads as follows: אמרו ישראל רבש"ע בזמן שביהמ"ק קיים היינו מקריבים קרבן ומתכפר ועכשיו אין בידינו אלא תפילה טו"ב בגימטריא י"ז. תפילה י"ט ברכות? הוצא משם ברכת המינים שתקנוה ביבנה ואת צמח דוד שתקנו אחריו על שום (תהלים כו) בחנני ה' ונסני.

While we have established the first few words of the *Supplication Part* of each blessing, we still need to determine whether the *Bolded Phrases* are the entirety of the *Supplication Part* or whether they are merely the opening phrase.

The text of the *Shemoneh Esreh* as we have it today is substantially longer than the reconstructed text given here. We would thus be tempted to assume that the *Bolded Phrases* are only the initial words of the *Supplication Parts*. Do we have any reason to assume otherwise?

Cairo Genizah: Crossover Fragment

There are a few Genizah fragments that have vestiges of the *Yerushalmi* version. The most prominent such fragment is Cambridge, CUL: Add.3160.6. The *Shemoneh Esreh* text of this fragment is as follows:

א' ייי פורש סוכת שלום עלינו ועל עמו יש' מנחם ציון ובונה את
ירוש' תפלת מנחה # אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך
סלה הרחמן הוא ישמע ויענה בקול תפלתינו ובקול תפלת עמו
יש' בחסד ברחמים וברצון ואמרו אמן. ייי שפתי תפתח ופי
יגיד תהלתך ב' א' מגן אברהם. מחיה מתים החיינו ב' א' ייי מחיה
האל תערץ ותקדש. ב' האל חונן דעה למדינו. ב' חונן. הרוצה
לשבים מפשע ב' הרוצה. המרבה לסלח לעונינו ב' המרבה
גאול משחת חיינו ב' גואל. רופא [.]ת[.] מכאוב לבינו ב' א' רופא.
ברך שנתינו בגשם[.] ב' מברך. מקבץ נפוצים לעירך ב' מקבץ.
אוהב צדקה ומשפט ב' א' אוהב. מכניע זדים ארורים ב' שובר
מבטח לכל החוסים ב' מבטח. אלהי דוד שלם תבנינה ב'
אלהי דוד. שומע תפלה לכל חי ב' שומע. שאותך נעבד
ותרצינו ב' שאותך לבדך ביראה נעבד. מודים אנחנו לך
אתה הוא ייי אלהינו ואלהי אבתינו על טובתיך אשר מעולם

To visualize this more easily:

ייי שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך

1.	ב' א' מגן אברהם	
2.	מחיה מתים החיינו	ב' א' ייי מחיה
3.	האל תערץ ותקדש	ב' האל
4.	חונן דעה למדינו	ב' חונן
5.	הרוצה לשבים מפשע	ב' הרוצה

6.	המרבה לסלח לעונינו	ב' המרבה
7.	גאול משחת חיינו[41]	ב' גואל
8.	רופא [.]ת[.] מכאוב לבינו	ב' א' רופא
9.	ברך שנתינו בגשם[.]	ב' מברך
10.	מקבץ נפוצים לעירך	ב' מקבץ
11.	אוהב צדקה ומשפט	ב' א' אוהב
12.	מכניע זדים ארורים	ב' שובר
13.	מבטח לכל החוסים	ב' מבטח
14.	אלהי דוד שלם תבנינה	ב' אלהי דוד
15.	שומע תפלה לכל חי	ב' שומע
16.	שאותך נעבד ותרצינו	ב' שאותך לבדך ביראה נעבד

מודים אנחנו לך אתה הוא ייי אלהינו ואלהי אבתינו על טובתיך אשר מעולם

There are a few things to note about the above version: 1) Its conformity with the *Yerushalmi* version of eighteen blessings and not nineteen, 2) its brevity (although the *Acknowledgment Parts* of the blessings are clearly abbreviated), and 3) its similarity to the *Supplication Part* of many blessings of *Yerushalmi,* especially blessings 4, 7, 9, 10, and 12 (and its dissimilarity to our standard version).

Cambridge, CUL: Add 3160.6	*Yerushalmi*	Number
חונן דעה למדינו	חנינו דיעה	4
הרוצה לשבים מפשע	רצה תשובתינו	5
המרבה לסלח לעונינו	סלח לנו	6
גאול משחת חיינו	גאלינו	7
רופא [.]ת[.] מכאוב לבינו	רפא חליינו	8
ברך שנתינו בגשם	ברך שנותינו	9
מקבץ נפוצים לעירך	קבצינו	10
אוהב צדקה ומשפט	שופטינו בצדק	11
מבניע זדים ארורים	הכנע קמינו	12
מבטח לכל החוסים	צדקינו	13

The above text resembles the *Yerushalmi* version (i.e., *the Bolded Phrases*) in both language and length, with each blessing containing about nine words—only somewhat longer than the seven-word blessings of the *Yerushalmi* version. This is an indication that the *Bolded Phrases* in *Shemoneh Esreh Text One* may indeed be the entire *Supplication Part* of each blessing.

41 From Psalms 103:4.

In addition to the above fragment there are also vestiges of the *Yerushalmi* version of *Shemoneh Esreh* in individual blessings, as we will now show:

Analyzing Each Blessing

As previously mentioned, each of the intermediate blessings comprises two parts: the *Supplication Part* which is a request, and the *Acknowledgment Part* which is praise.

We also note that the text of the blessings of *Shemoneh Esreh*, especially the intermediate ones, was meant as a minimum text and that the individual was allowed, even encouraged (at least according to some opinions) to expand upon it so that his prayers would be not rote but meaningful.[42]

At this point we established the opening word(s) of each intermediate blessing, and we also provided a Genizah manuscript text that is similar in language and length to our reconstructed text. We thus have reasonable evidence at this point to assume that our reconstructed text might represent the entire blessings. To strengthen our argument, however, we now examine and analyze over one hundred Genizah fragments to establish the evolution of each blessing, which will in turn lead us back to the "fathers" of the intermediate blessings. To understand the following analysis of each blessing, refer to the appendix at the end of this article, which contains the various versions of each blessing arranged sequentially to suggest its growth and mutations.

---

[42] ר"א אומר העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים (משנה ברכות ד:ד). ר אבהו בשם ר"א ובלבד שלא יהא כקורא באיגרת. ר' אחא בשם ר' יוסי צריך לחדש בה דבר בכל יום... אמר ר"ז כל זמן דהוינא עביד כן הוינא טעי לית לך אלא כיי דמר רבי אבהו בשם ר"א ובלבד שלא יהא כקורא באיגרת. רבי אליעזר היה מתפלל תפלה חדשה בל יום רבי אבהו היה מברך ברכה חדשה בכל יום (ירושלמי שם). תפילה חדשה. כלומר בכל ברכה האמצעיות היה מחדש מעין הברכה (ספר חרדים שם).
See also R. Yaacov Emden (Ya'avetz) on *Berakhot* 34b האומר על קן צפור כו' נ"ב מכאן נראה שהיה מנהג קדום בישראל להוסיף על מטבע אכנה"ג. ועיין לקמן (דף לד א) מעשה דתלמידים שירדו לפני התיבה בפני ר"א. See also fn. 22 above. For a full discussion on the permissibility of adding words to *Shemoneh Esreh* see R. David Cohen (2012, ch.3, pp. 17-18).

חננו דיעה: For this blessing we analyzed approximately fifty Genizah manuscripts and nine *siddurim*.

Supplication Part: This blessing is unusual in that the opening phrase of our current *siddurim*, אתה חונן, is not a supplication but rather a statement acknowledging what God does. According to R. Yehoshua b. Levi, who in *Shemoneh Esreh Text One* is quoted as saying that the intermediate blessings (i.e., 4–15) reflect the "needs of the people," the phrase אתה חונן would not be appropriate for the *Supplication Part* of the blessing. Indeed, all the other intermediate blessings begin with a request and not with praise.

In *Bavli Berakhot* 34a, however, we find that this blessing did indeed start with אתה חונן.[43] Why, according to *Bavli*, does this blessing not start with a supplication? Some scholars (Ginzberg 1941b, 345-346) believe that the Babylonian version of this blessing contained only praise (i.e., it did not contain חנינו מאתך דעה), while the *Yerushalmi* version contained only a request, חנינו דעה. Indeed, three mss (lines 11–13) contain only praise and no supplication.[44]

We argue, however, that the *Bavli* version did originally contain the phrase חנינו מאתך דעה[45] and that this blessing was structured similarly to lines 14–18. It is not unusual for the *supplication part* of the intermediate blessings to contain both praise and supplication.[46]

---

43 אמר רב הונא טעה בשלש ראשונות חוזר לראש באמצעיות חוזר לאתה חונן.

44 Prof. Ehrlich (2005b, 576-584) believes—despite R. Yehoshua b. Levi's statement in *Shemoneh Esreh Text One*, and despite this blessing's being phrased as a request in *Havineinu*—that the praise version represented by our lines 11–13 is an early Eretz Yisrael version. He supports this view by quoting various midrashim from Eretz Yisrael that refer to this blessing using the verbiage of praise.

45 In *Bavli Berakhot* 34a we find that the intermediate blessings, beginning with אתה חונן, were all requests: אמר רב יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות אלא באמצעיות.

46 See for example the justificatory phrases כי תהלתנו אתה, כי אל גואל חזק אתה, אל מלך רופא נאמן אתה, and many more such phrases. We argue that the phrase אתה חונן לאדם דעת is just another justificatory phrase, but without the word כי, which is not needed, because the justification precedes the request. This justificatory phrase was probably inserted at the beginning of this blessing to serve as a linguistic segue from the praise אתה קדוש to

This blessing expanded in two directions, both backward and forward. The Eretz Yisrael version ca. 220–250 was חנינו דעה. In Eretz Yisrael it expanded forward as in lines 3 through 9. In Babylonia חנינו דעה morphed into חנינו מאתך דעה (lines 14–36), and it expanded backward with אתה חונן וכו'. (Lines 11 through 13 may be incomplete or abbreviated blessings.) In lines 14 through 36 we also see further minor changes and expansions.

It is reasonable to assume that as the text of a blessing expanded, the people doing so would generally be careful to preserve what was passed on to them (albeit with minor modifications), especially its core component, and then to add words or phrases as they saw fit to amplify or clarify the supplication. In examining the various versions of this blessing, we see that there are only two words in each of the blessings that appear in every version (except perhaps line 10). The two words are some form of חנן and דעה, precisely the *Bolded Phrase* in *Shemoneh Esreh Text One,* i.e., חננו דיעה.

Acknowledgment Part: The *Acknowledgment Part* mentioned in *Yerushalmi,* חונן הדעת, is identical in just about every manuscript.

רצה תשובתינו: For this blessing we analyzed approximately fifty-four Genizah manuscripts and nine *siddurim*.

Supplication Part: The version in *Shemoneh Esreh Text One*, רצה תשובתינו, is a request that God accept and recognize that our repentance was sincere. This leads directly to the next supplication that He should forgive us. The exact phrase רצה תשובתינו, however, appears in the *Supplication Parts* in only a single manuscript, Oxford Heb.f.102/22.

The version of this blessing, however, as we have it today and as it appears in most texts, is a bit unusual. What exactly is being asked of God, that He help us repent? Isn't repentance something <u>we</u> need to do? Commentators thus suggest that although repentance is something we do, we still need God's help.

People must have been troubled that רצה תשובתינו, that "God recognize our repentance as sincere," is very similar to the next re-

---

the request אתה חונן. See סידור אוצר התפילה, עיון תפילה on this blessing. For other possible reasons see R. David Cohen (2012, 48)

quest, סלח לנו, "forgive us." Is it not automatic that if God recognizes that our repentance is sincere He will forgive us? Based on the manuscripts we examined it appears that the first change made to רצה תשובתינו (intentionally or otherwise) was to keep the root words of רצה תשובתינו but to change its meaning. It thus became הרוצה לשבים (see line 3). Instead of asking that "our repentance be accepted as sincere," it was changed to "He who wants those who repent." Since this is not a supplication, it was then necessary to further modify it and turn it into a request that "God cause us, or help us repent." This is how the other versions of this blessing evolved.

Acknowledgment Part: The acknowledgment part in all examined manuscripts and *siddurim* is הרוצה בתשובה.

סלח לנו: For this blessing we analyzed approximately fifty-two Genizah manuscripts and nine *siddurim*.

Supplication Part: סלח לנו are the opening words of the *Supplication Part* of almost every version in our appendix. There appear to be two basic branches for expansion: מחול לנו מלכינו כי פשענו (Babylonian) and מחה והעבר פשעינו מנגד עינך (Eretz Yisrael). The original text for the *Supplication Part* thus appears to be סלח לנו אבינו כי חטאנו or perhaps simply סלח לנו.

Acknowledgment Part: The earliest *Acknowledgment Part* appears to be המרבה לסלח as in lines 4 through 10, 12 and probably 3.

גאלינו: For this blessing we analyzed approximately fifty-one Genizah manuscripts and nine *siddurim*.

Supplication Part: Similar to דעה our current text of the blessing for גאולה appears to have expanded both backward and forward. The common denominator in the text is גאלנו. The phrase ראה בענינו וריבה ריבנו was added before it. The qualifiers מהרה למען שמך were added later. The justificatory phrase כי גואל חזק אתה was added even later. The only word that is common in the core phrase of the *Supplication Part* is some form of גאל.

Acknowledgment Part: The *Yerushalmi* version גואל ישראל is similar to the version in all manuscripts and *siddurim*.

רפא חליינו: For this blessing we analyzed approximately forty-six Genizah manuscripts and eight *siddurim*.

Supplication Part: The common phrase in the majority of the texts is רפאנו ייי ונרפא. Even this, however, is not unanimous, as we have two texts with רופא מכאוב לבנו and another with חלאי עמך מהרה תרפה. We thus cannot support our thesis based on examining this blessing.[47]

Acknowledgment Part: Three versions of the *Acknowledgment Part* are found. The most common one is רופא חולי עמו ישראל. We also have רופא עמו ישראל (line 30) and רופא חולי עמו בית ישראל (36). The *Yerushalmi* version רופא חולים does not appear in any manuscript.

ברך שנותינו: For this blessing we analyzed approximately thirty-seven Genizah manuscripts and nine *siddurim*.[48]

Supplication Part: There are two blessings for which we find very long versions in the Genizah and elsewhere: ברך שנותינו and הכנע קמינו. It seems that these two blessings were very important to people in a very personal way: It addressed their livelihood, and called for divine retribution for those who were oppressing them. We suggest that that is why these two blessings grew in length disproportionately.[49]

---

47 For *Havineinu Part 1*, *Maḥzor Vitri* has ותרפא חליינו. This is identical to the version of this blessing in line 2, Oxford MS Heb.f.102/22.

48 Unless specifically indicated within the text of this blessing, we made no attempt to separate or differentiate the winter and summer version as it was not relevant for our thesis.

49 I had expected that רפא חליינו would have expanded as did ברך שנותינו and הבנע קמינו. After all, what is more important to a person than his health? Instead, I found that צדקינו, our prayer for God to look after our righteous, expanded even more than רפא חליינו. Apparently, we were more passionate about the spiritual well-being of our community than our physical.

Almost all the blessings have ברך השנה (in some form) in either the first or second phrase. There are no other common denominators.

Acknowledgment Part: The *Yerushalmi* version מברך שנים appears in all manuscripts and *siddurim*.

קבצינו: For this blessing we analyzed approximately thirty-six Genizah manuscripts and nine *siddurim*.

Supplication Part: This blessing too seems to have grown both backward and forward. Prior to the original word קבצינו was added ושא נס (line 4) and later תקע בשופר גדול לחירותינו (lines 5–36). At a still later point, following the word קבצינו, the phrase מארבע כנפות הארץ (lines 18–36) was added. The only word that appears in every version (except line 5) is a form of קבצנו.

Acknowledgment Part: Only the Aram Tzovah *siddur* (line 35) preserves *Yerushalmi*'s acknowledgment version מקבץ נדחי ישראל.

שופטינו בצדק: For this blessing we analyzed approximately thirty-seven Genizah manuscripts and nine *siddurim*.

The phrase שופטינו בצדק does not appear in any manscript. The roots of both words, however, appear in the vast majority of the manuscripts (lines 2-3, 9, 16–25, and 27–36). The progression seems to be that the first part added to this blessing was השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה. Afterwards ומלוך עלינו אתה לבדך was added (with its various derivatives), and finally והסר ממנו יגון ואנחה.

Acknowledgment Part: אוהב המשפט (lines 5–8, and probably 2-3 as well) appear to be the oldest *Acknowledgment Part* of this blessing. אוהב צדקה ומשפט (lines 24 and 29) was the first expansion. The current version מלך אוהב צדקה ומשפט appears in the majority of the manuscripts and *siddurim* (lines 10–23; 25-28; 30-36).

הכנע קמינו: For this blessing we analyzed approximately thirty-four Genizah manuscripts and nine *siddurim*.[50]

---

[50] For a detailed analysis of this blessing see (Teppler 2007).

Supplication Part: This blessing has so many variations that it was impossible to fit all the different versions into 36 lines. Apparently we were passionate in our desire that God repay our enemies their just rewards and we expressed this desire in many and varied versions.

One manuscript, Oxford MS Heb.f.102/22 (line 2), has the phrase ותכניע קמינו. There is no phrase that appears consistently in all or almost all manuscripts.[51] Some form of the word הכנע, however, appears in the majority of the manuscripts.

Regarding this blessing *Yerushalmi* states כולל של מינים ושל רשעים במכניע זדים. It appears that to fulfill this mandate, מינים was added to the *Supplication Part* and רשעים was added to the *Acknowledgment Part*.

Acknowledgment Part: Four manuscripts have the *Yerushalmi Acknowledgment Part* מכניע זדים. This blessing, surprisingly, has five different acknowledgment versions: מכניע זדים (*Yerushalmi*, lines 5–8, and possibly line 4); שובר רשעים ומכניע זדים (lines 9–20); שובר רשעים ואויבים ומכניע זדים (line 21); שובר אויבים ומכניע זדים (lines 22–35); and שובר מלשינים ומכניע זדים (line 36).

צדקינו: For this blessing we analyzed approximately thirty-three Genizah manuscripts and nine *siddurim*.

Supplication Part: The most common central phrase in this blessing is ותן שכר טוב, which is followed by either עושי רצונך (twice) or לכל הבוטחים בשמך (36). ותן שכר טוב appears in all versions except four. There is no vestige of the *Supplication Part* of the *Yerushalmi* blessings in any source.

Concerning this blessing *Yerushalmi* states ושל גרים ושל זקנים במבטח לצדיקים. To fulfill this mandate we find גירי הצדק in most versions. The phrase זקני עמך בית ישראל, however, presumably to fulfill this same mandate, is found in no manuscript but is found in three

---

[51] I wonder if perhaps ותכניע קמינו somehow morphed into ותכניע בימינו. In a manuscript a ק could easily be seen as בי. If this did happen then the majority of the manuscripts do indeed reflect the original הכנע קמינו. I cannot imagine, however, how this would happen with a phrase recited by an entire community three times a day.

siddurim. It seems also that to fulfill this mandate the structure of the blessing needed to be modified, so it was changed from "validate our righteousness" to "protect our righteous and our true converts."

Acknowledgment Part: The *Yerushalmi* version, מבטח לצדיקים, appears in 4 versions (lines 4–7) and is possibly implied in lines 2-3. All others have our current משען ומבטח לצדיקים.

Conclusion

Our analysis has proven that eight of the *Bolded Phrases* of *Shemoneh Esreh Text One* are the actual words of the *Supplication Part* of the *Shemoneh Esreh*. Five of these are substantiated by *Havineinu Part 1*; six from MS Heb.f.102/22; and two from MS Add.3160.6.[52] We have also shown that five *Bolded Phrases* are the core component of *Shemoneh Esreh* in the 105 Genizah manuscripts and the nine *siddurim* we examined. Our findings are summarized in the following table:

The Core Phrase	MS Add.3160.6	MS Heb.f.102/22	*Havineinu Part 1*	*Yerushalmi Bolded Phrases*
Yes	חונן דעה למדינו	חונינו דיעה		חנינו דיעה
		ורצה תשובתינו	רצה תשובתינו	רצה תשובתינו
Yes			סלח לנו	סלח לנו
Yes		ותגאלינו מיד עדינה	גואלינו	גאלינו
		ותרפא חלאינו	רפא חליינו	רפא חליינו
Yes	ברך שנתינו בגשם	ותברך שנותינו	ברך שנותינו	ברך שנותינו
Yes				קבצינו
				שופטינו בצדק
		ותכניע קמינו		הכנע קמינו
				צדקינו

It is thus reasonable to conclude that the *Bolded Phrase*s are the actual and complete *Supplication Parts* of *Shemoneh Esreh* as recited in Eretz Yisrael ca. 220–250 CE.

---

52 It should not be surprising that we found only two Genizah fragments that support out proposed text. The more ancient the *Shemoneh Esreh* text, the less chance there is of finding it in the Genizah. Ehrlich (2005b, 29) expresses this succinctly, ולעתים דווקא מיעוט עדים הוא סימן לקדמות.

Final Word

We are still left with two nagging questions:

Question 1: If, as we argued, the original size of each of the intermediate blessings 4 through 13 averaged only seven words, how do we explain that these same blessings are today so much longer?

It is beyond the scope of this article to speculate about the process that caused these blessings to expand, but we can infer mathematically that this expansion is plausible.

The following table of intermediate blessings 4 through 13 shows the number of words in the shortest version of each blessing and the number of words in the longest. So as not to skew our results (or make this a circular argument) we did not use the short *Shemoneh Esreh* blessings found in manuscripts: Oxford MS Heb.f.102/22, CUL: Add.3160.6, and CUL: T-S H18.4, as it could be argued that these manuscripts might be an abbreviation or a paraphrase of *Shemoneh Esreh*:

		MS/*Siddur* with Fewest Words			MS/*Siddur* with Most Words			
	Blessing	**Line**	**MS/Siddur**	**Words**	**Line**	**MS/Siddur**	**Words**	**% Growth**
4	חנינו דעה	4	CUL: T-S 8H9.4	11	32	R. Shlomo b. R. Natan	25	127%
5	רצה תשובתינו	5	CUL: T-S 6H3.2	12	33	Maḥzor Vitri	17	42%
6	סלח לנו	15	R. Saadia Gaon	16	26	Maḥzor Vitri	22	38%
7	גאלינו	6	CUL: T-S K27.33	12	27	Maḥzor Aram Tzovah	26	117%
8	רפא חליינו	14	CUL: T-S	14	35	CUL: TS NS 195.16	29	107%
9	ברך שנותינו	11	CUL: T-S NS	17	35	JTS: ENA 2321.1	65	282%
10	קבצינו	6	CUL: T-S 8H9.12	14	36	Mos: Moss. VIII.462.2	28	100%
11	שופטינו בצדק	10	CUL: T-S	12	35	ArtScroll Sefard	27	125%
12	הכנע קמינו	8	CUL: T-S K27.33	19	24	CUL: Or.1080 3.2	50	163%
13	צדקינו	6	CUL: T-S K27.33	17	36	ArtScroll Sefard	50	194%
			Average:	14			34	129%

The above table shows that the average growth of intermediate blessings 4 through 13 was 129%. This growth took place over a period of about 1,112 years from approximately the year 900[53] to

[53] Hoffman and Cole (2011) write p. 210, "Like the Church of the Holy Sepulcher in Jerusalem, the Ben Ezra synagogue was demolished during al-Hakim's reign, around 1012, and rebuilt afterward: the Geniza chamber dates, it would seem, from the time after its destruction." Glickman (2012) writes p. 4, "The oldest known dated document in the Cairo Genizah is a fragment... that predates the Genizah by about 155 years...

2012. If we extrapolate backward to the time of R. Yehoshua b. Levi (i.e., another 650 years to the year 250), the percentage increase for the 1,762 years would be 166%.[54]

If we take our proposed average blessing size of 7 words, and we increase it 166%, we end up with a blessing size of 19 words. The average size of intermediate blessings 4 through 13 in our current *ArtScroll: Ashkenaz siddur* is 20 words.

Question 2: If the intermediate blessings ca. 220-250 CE were as short as we claim (about seven words each) why was there a need to create the *Havineinu* version of *Shemoneh Esreh* (about 2 words each) which requires only slightly less time to recite?

Earlier (fn. 22 and fn. 42) we noted that even in its formative years different versions of *Shemoneh Esreh* were recited—some short and others long. People who insisted on reciting a short version, however, were sometimes disparaged. A short sanctioned version of *Shemoneh Esreh,* for use in unusual circumstances, thus became a necessity and *Havineinu* was created. It is logical to assume that when *Ḥazal* set out to create *Havineinu* they used the shortest and most authentic text they could find—the text of R. Yehoshua b. Levi's statement in *Shemoneh Esreh Text One*. ☙

This article is dedicated to Prof. Elazar Hurvitz who instilled within me an appreciation for Hebrew manuscripts and genizah fragments.

[i.e.,] October 6, 871." We may therefore assume that the Cairo Genizah did not have many manuscripts prior to the year 900.

54 (1,112+650)*129%/1,112 = 166%.

Bibliography

The following is a partial list of works consulted for this article:

Cohen, David. (2012). *אוצר התפילה*. New York: American Committee of the Talmudic Encyclopedia

Ehrlich, Uri. (1999a). "לנוסחן הקדום של ברכת "בונה ירושלים" ו"ברכת דוד" בתפילה." *פעמים*. 78. 16-43.

- - -. (1999b). "לחקר נוסחה הקדום של תפילה העמידה—ברכת העבודה." *מקומראן עד קהיר: מחקרים בתולדות התפילה*. יוסף תבורי, עורך. ירושלים: אורחות. 17-38.

- - -. (2005a). "תפילת שמונה עשרה שלמה על פי מנהג ארץ ישראל." *קבץ על יד* 18 [28]. 3-22.

- - -. (2005b). "ברכת גבורות, קדושת השם והדעת בנוסח התפילה הקדום לאור קטע חדש מסידור על פי מנהג ארץ ישראל." *תרביץ* ,73, 555-584.

- - -. (2006). "קטעים נוספים מתפילת שמונה עשרה על פי מנהג ארץ ישראל." *קבץ על יד* 19 [29]. 3-22.

Finkelstein, Louis. (1925). "The Development of the Amidah." *Jewish Quaterly Review* 16 (1925-6).

Fleisher, Ezra. (2003a). "לקדמות תפילות החובה בישראל." *ליקוטי תרביץ ומקראה בחקר התפילה*. ירושלים: מאגנס.

- - -. (2003b). "תפילת שמונה עשרי – עיונים באופיה, סדרה, תוכנה ומגמותיה." *ליקוטי תרביץ ומקראה בחקר התפילה*. ירושלים: מאגנס.

Ginzberg, Louis. (1941a). *פרושים וחדושים בירושלמי*, חלק א'. נויארק: בית מדרש הרבנים באמעריקא.

- - -. (1941b). *פרושים וחדושים בירושלמי*, חלק ג'. נויארק: בית מדרש הרבנים באמעריקא.

- - -. (1909). *שרידי הירושלמי מן הגניזה אשר במצרים*. נויארק: בית מדרש הרבנים באמעריקא.

Glickman, Mark. (2012). *Sacred Treasure: The Cairo Genizah*. (Woodstock: Jewish Lights).

Heinemann, Joseph. (1966). *התפילה בתקופת התנאים והאמוראים: טיבה ודפוסיה* (ירושלים: מאגנס).

Hoffman, Adina and Cole, Peter. (2011). *Sacred Trash: The Lost and Found World of the Cairo Geniza* (New York: Nextbook/Shocken).

Luger, Yehezkel. (2001). *תפילת העמידה לחול על פי הגניזה הקהירית*. ירושלים: אורחות.

Mirsky, Aharon. (2003). "מקורה של תפילת שמונה עשרה." *ליקוטי תרביץ ומקראה בחקר התפילה*. ירושלים: מאגנס.

Moscovitz, Leib. (2009). *הטרמינולוגיה של הירושלמי, המונחים העיקריים*. ירושלים: מאגנס, תשס"ט.

Schäfer, Peter and Becker, Hans-Jürgen. (1991). *סינופסיס לתלמוד ירושלמי כרך א'*. Tübingen: J.C.B. Mohr.

Schiffman, Lawrence H. (2010). "History and Liturgy: The Evolution of Multiple Prayer Rites," *Kol Hamevaser*, Vol. III, Issue 7 (May 17, 2010).

Sussman, Yaakov. (2001). *תלמוד ירושלמית יוצא לאור על פי כבב יד סקליגר 3 (4720) שבספריית האוניברסיטה של ליידן עם השלמות ותיקונים*. מבוא מאת יעקב זוסמן. ירושלים: האקדמיה ללשון העברית.

Tal, Shlomo. (2003). "ברכת 'מעין שבע' ", *ליקוטי תרביץ ומקראה בחקר התפילה*. ירושלים: מאגנס.

Teppler, Yaakov Y. (2007). *Birkat haMinim: Jews and Christians in Conflict in the Ancient World*, translated by Susan Weingarten. Tübingen: Mohr Siebeck.

Appendix

The following 105 *Shemoneh Esreh* manuscript fragments were used for this article. All are available at www.genizah.org.

Cambridge, CUL: Add.3160.2	Cambridge, CUL: T-S H18.3	Cambridge, CUL: T-S NS 196.14
Cambridge, CUL: Add.3160.6	Cambridge, CUL: T-S H18.4	Cambridge, CUL: T-S NS 196.5a
Cambridge, CUL: Add.3160.8	Cambridge, CUL: T-S H18.6	Cambridge, CUL: T-S NS 196.5b
Cambridge, CUL: Or.1080 1.58	Cambridge, CUL: T-S K27.18	Cambridge, CUL: T-S NS 196.8
Cambridge, CUL: Or.1080 3.2	Cambridge, CUL: T-S K27.33	Cambridge, CUL: T-S NS 230.96
Cambridge, CUL: Or.1080 6.35	Cambridge, CUL: T-S NS 120.105	Cambridge, CUL: T-S NS 272.30
Cambridge, CUL: Or.1081 2.62	Cambridge, CUL: T-S NS 122.107	Cambridge, CUL: T-S NS 272.77
Cambridge, CUL: Or.1081 2.77	Cambridge, CUL: T-S NS 122.110	Cambridge, CUL: T-S NS 278.151
Cambridge, CUL: T-S 10H1.2	Cambridge, CUL: T-S NS 122.50	Cambridge, CUL: T-S NS 278.231
Cambridge, CUL: T-S 10H1.4	Cambridge, CUL: T-S NS 149.140	Cambridge, CUL: T-S NS 278.41
Cambridge, CUL: T-S 6H3.2	Cambridge, CUL: T-S NS 150.17	Cambridge, CUL: T-S NS 289.1
Cambridge, CUL: T-S 6H3.5	Cambridge, CUL: T-S NS 150.238	Cambridge, CUL: T-S NS 328.49
Cambridge, CUL: T-S 8H10.12	Cambridge, CUL: T-S NS 150.41	Cambridge, CUL: T-S NS 38a.33
Cambridge, CUL: T-S 8H10.17	Cambridge, CUL: T-S NS 151.96	Cambridge, Westminster College: West Coll. Lit.I.115
Cambridge, CUL: T-S 8H10.2	Cambridge, CUL: T-S NS 152.247	Cambridge, Westminster College: West Coll. Lit.I.65
Cambridge, CUL: T-S 8H10.22	Cambridge, CUL: T-S NS 152.30	London, British Library: OR 5557O.11
Cambridge, CUL: T-S 8H10.6	Cambridge, CUL: T-S NS 152.38	London, British Library: OR 5557Z.15
Cambridge, CUL: T-S 8H11.3	Cambridge, CUL: T-S NS 152.70	New York, JTS: ENA 1314.1
Cambridge, CUL: T-S 8H18.3	Cambridge, CUL: T-S NS 153.151	New York, JTS: ENA 1983.2
Cambridge, CUL: T-S 8H18.4	Cambridge, CUL: T-S NS 153.160	New York, JTS: ENA 2321.1
Cambridge, CUL: T-S 8H24.5	Cambridge, CUL: T-S NS 153.161	New York, JTS: ENA 2431.11
Cambridge, CUL: T-S 8H9.12	Cambridge, CUL: T-S NS 153.9	New York, JTS: ENA 2527.8
Cambridge, CUL: T-S 8H9.4	Cambridge, CUL: T-S NS 154.120	New York, JTS: ENA 2527.9
Cambridge, CUL: T-S AS 101.15	Cambridge, CUL: T-S NS 154.18	New York, JTS: ENA 2947.2
Cambridge, CUL: T-S AS 102.110	Cambridge, CUL: T-S NS 154.86	New York, JTS: ENA 694.15
Cambridge, CUL: T-S AS 102.132	Cambridge, CUL: T-S NS 155.3	New York, JTS: ENA 694.9
Cambridge, CUL: T-S AS 102.74	Cambridge, CUL: T-S NS 156.7	New York, JTS: ENA 920.12
Cambridge, CUL: T-S AS 103.17	Cambridge, CUL: T-S NS 157.121	New York, JTS: ENA 920.13
Cambridge, CUL: T-S AS 103.251	Cambridge, CUL: T-S NS 157.127	New York, JTS: ENA 920.14
Cambridge, CUL: T-S AS 104.47	Cambridge, CUL: T-S NS 157.67	Oxford MS Heb.f.102/22
Cambridge, CUL: T-S AS 104.60	Cambridge, CUL: T-S NS 159.115	Paris, AIU:IV.A.2
Cambridge, CUL: T-S AS 106.37	Cambridge, CUL: T-S NS 159.6	Paris, AIU:IV.A.64
Cambridge, CUL: T-S AS 108.56	Cambridge, CUL: T-S NS 159.9	Paris, Mosseri: Moss. VIII.462.1
Cambridge, CUL: T-S AS 109.139	Cambridge, CUL: T-S NS 195.16	St. Petersburg, RNK: Yevr. III B995
Cambridge, CUL: T-S AS 110.27	Cambridge, CUL: T-S NS 195.112	St. Petersburg, RNL: Yevr. III B27

The following 9 *siddurim* were used as "markers" to be able to view the manuscripts in context:

ArtScroll: Ashkenaz, *The Rabbinical Council of America Edition of the ArtScroll Siddur* (Brooklyn: Mesorah Pubication, 1987).

ArtScroll: Sefard, *Siddur Tefillas Shlomo Hashalem* (Brooklyn: Mesorah Pubication, 1992).

Maḥzor Aram Tzovah. The title page is missing. The PDF is available at www.pizmonim.com/library/AramSoba1560-II.pdf.

Maḥzor Vitri, מחזור ויטרי לרבינו שמחה, מאת שמעון הלוי איש הורוויץ. יוצא לאור בפעם הראשונה על ידי חברת מקיצי נרדמים, ועתה נוספו הערות ותיקונים... יוצא לאור בשנת תשכ"ג בירושלים ע"י "א" מכון להוצאת ספרים. PDF at www.hebrewbooks.org/14643.

Rambam, מחקרי תפילה ופיוט מאת דניאל גולדשמידט. הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, תשנ"ו, "סדר התפילה של הרמב"ם על פי כתב יד אוקספורד" עמ' 187-216.

Rav Amram Gaon, סדר רב עמרם גאון, ערוך ומוגה על-פי כתבי יד ודפוסים עם השלמות, שנויי-נוסחאות ומבוא בידי דניאל בהר"ר שלמה גולדשמידט. הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים, תשס"ה.

Rav Saadia Gaon, סדור רב סעדיה גאון, יוצא לאור על ידי ישראל דודזון ז"ל, שמחה אסף ז"ל, יששכר יואל. הדפסה רביעית, חברה "מקיצי נרדמים" בהוצאת ראובן מס ירושלים, תשל"ט.

R. Shlomo b. R. Natan, סידור רבינו שלמה ברבי נתן זצ"ל על ידי שמואל חגי (ירושלים, תשנ"ה).[55]

Siddur R. Shabtai Sofer, סדור מה"ר שבתי סופר ב"ר יצחק מפרעמישלא (בלטימור: ישיבת נר ישראל, תשס"ג).

The tables of intermediate blessings, which follow, are limited to 36 lines, i.e., twenty-seven manuscripts, and where available, the above nine "markers." Manuscripts that were substantially similar to ones shown in the tables, and manuscripts with missing text, were often omitted. In each table the manuscripts and *siddurim* are ordered to show their suggested development.

The Tetragrammaton, when not abbreviated in the source, is presented in the tables as יי.

---

[55] For information about this *siddur* see Uri Ehrlich, "The Text of the Amidah in the Siddur of Rabbi Shlomo ben Natan and the Question of the Provenance of the Siddur," *Kenishta: Studies of the Synagogue World,* 4 (2010), pp. 9–26 (in Hebrew); "The Contribution of Geniza Texts to the Study of Siddur Rabbi Solomon ben Nathan." In: B. Outhwaite and S. Bhayro (eds.), *"From a Sacred Source": Genizah Studies in honour of Stefan C. Reif*, Leiden and Boston 2010, pp. 127–137.

חנינו דעה

1			חנינו דעה	חונן הדעת	Yerushalmi
2			חונינו דיעה		Oxford MS Heb.f.102/22
3			חונן דעה למדינו	חונן	Camb, CUL: Add.3160.6
4		ולמדנו בינה מתורתיך	חנינו דיעה מאתך	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S 8H9.4
5		ולמדינו בינה מתורתיך	חנינו דיעה מאתך	חונן הדעת	New York, JTS: ENA 920.12
6		ובינה והשכל מתורתיך	חנינו אבינו דיעה מאתך	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S K27.33
7		ולמדינו בינה והשכל מתורתך	חנינו אבינו ד[ ]מאתך	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S K27.18
8			[ ]חננו מאתך דעה ובינה והשכל	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S 10H1.2
9		האירה עינינו לשמור מצתיך	חנינו הבינו דעה לתלמוד תורתך	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S H18.3
10		שלוא נסר מפיקדיך	דעת ישרה תבונן בלבינו	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S H18.4
11	אתה חונין לאדם דעה		ומלמד לאנוש בינה	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S 6H3.2
12	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה	חונן הדעת	London, Brit. Lib:OR 5557Z.15
13	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה	חונן הדעת	St.Peters., RNK: Yevr. III B995
14	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך דעה ובינה	חונן הדעת	Camb, CUL: Add.3160.2
15	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך דיעה ובינה	חונן הדעת	Camb, CUL: Or.1081 2.62
16	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך דיעה ובינה	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S 10H1.4
17	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך דיעה ובינה	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S 8H9.12
18	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך דעה ובינה	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S NS 153.151
19	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה וחונינו מאתך דעה והשכל	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S NS 278.151
20	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך דעה בינה והשכל	חונן הדעת	ArtScroll: Ashkenaz
21	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך דעה ובינה והשכל	חונן הדעת	Siddur R. Shabtai Sofer
22	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך דיעה ובינה והשכל	חונן הדעת	Camb, CUL: Add.3160.8
23	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך דעה ובינה והשכל	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S 8H10.22
24	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך דעה ובינה והשכל	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S AS 103.251
25	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך דעה ובינה והשכל	חונן הדעת	Rambam
26	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה וחננו מאתך דעה בינה והשכל	חונן הדעת	Rav Amram Gaon
27	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך דעה בינה והשכל ומענה לשון	חונן הדעת	Camb, CUL: T-S 8H10.3
28	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה וחנינו מאתך דעה ובינה וחכמה והשכל	חונן הדעת	New York, JTS: ENA 1314.1
29	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה ח<ו>ננו מאתך דעה ובינה וחכמה והשכל	חונן הדעת	New York, JTS: ENA 920.13
30	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך דעה וחכמה ובינה והשכל	חונן הדעת	Rav Saadia Gaon
31	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה וחנינו מאתך בינה דיעה חכמה והשכל	חונן הדעת	Mahzor Vitri
32	אתה חונן ונותן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חנינו מאתך ה' אלהינו דעה ובינה והשכל ומענה לשון	חונן הדעת	R. Shlomo b. R. Natan
33	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך ייי אלהינו דיעה ובינה והשכל	חונן הדעת	New York, JTS: ENA 694.9
34	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך יי אלהינו דעה ובינה וחכמה והשכל	חונן הדעת	Mahzor Aram Tzovah
35	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך חכמה בינה ודעת	חונן הדעת	ArtScroll: Sefard
36	אתה חונן לאדם דעת		ומלמד לאנוש בינה וחננו מאתך חכמה בינה ודעת	חנן הדעת	Paris, AIU:IV.A.64

רצה תשובתינו

1	רצה תשובתינו					Yerushalmi
2	ורצה תשובתינו					Oxford MS Heb.f.102/22
3	הרוצה לשבים מפשע			ב '	הרוצה	Camb, CUL: Add.3160.6
4	הכין לבינו לעשות רצונך	גוי שדיק שומר אמונים		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S H18.4
5	השיבינו ייי אליך ונשובה	חדש ימינו כקדם		ב אתה ייי	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S 6H3.2
6	השיבינו ייי אליך ונשובה	חדש [ ] כקדם		ב א' ייי	הרצה בתשובה	Camb, CUL: T-S 8H24.5
7	השיבינו יי אליך ונשובה	חדש ימינו כקדם		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S K27.18
8	השיבנו ייי אליך ונשובה	חדש ימינו כקדם		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S K27.33
9	השיבינו ייי אליך ונשובה	חדש ימינו כקדם		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	St.Peters., RNK: Yevr. III B995
10	השיב[ ]ו ייי אלהינו לתורתיך ונשובה	חדש ימ[ ]נו כקדם		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S H18.3
11	השיבנו ייי אליך ונשובה	חדש ימינו כקדם	כי שובו שובו אמרת לנו	ב אתה ייי	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S 8H9.4
12	השיבנו ייי אליך ונשובה	חדש ימינו כקדם	כי שובו שובו אמרת לנו	ב אתה ייי	הרצה בתשובה	New York, JTS: ENA 920.12
13	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבדתך			ב' א' ייי	Camb, CUL: T-S 10H1.2
14	השיבנו [ ]נו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתיך			הרצה בתשובה	Camb, CUL: T-S 8H10.22
15	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		ברוך אתה	הרצה בתשובה	Siddur R. Shabtai Sofer
16	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	ArtScroll: Ashkenaz
17	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	ArtScroll: Sefard
18	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: Add.3160.2
19	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבינו מלכינו לעבודתך		ב' א' ייי	הרצה בתשובה	Camb, CUL: Add.3160.8
20	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתיך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: Or.1081 2.62
21	השיבנו אבינו לתורתיך	וקרבינו מלכנו לעבודתיך		ב' א' ייי	הרוצה בתשובה	New York, JTS: ENA 1314.1
22	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	New York. JTS: ENA 2321.1
23	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Rambam
24	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Rav Amram Gaon
25	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבינו מלכנו לעבודתך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	R. Shlomo b. R. Natan
26	השיבנו אבינו לתורתיך	וקרבינו מלכינו לעבודתיך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S 8H9.12
27	השיבנו אבינו לתורתיך	וקרבנו מלכינו לעבודתיך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S NS 150.17
28	השיבינו אבינו לתורתיך	וקרבינו מלכנו לעבודתיך		ב'	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S NS 153.9
29	השיבנו אבינו לתורתיך	וקרבינו מלכינו לעבודתיך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	New York, JTS: ENA 694.9
30	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		ב' א' ייי	הרוצה	New York, JTS: ENA 920.13
31	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבנו מלכנו לעבודתך		בא"י	הרוצה בתשובה	Mahzor Aram Tzovah
32	השיבנו אבינו לתורתיך	וקרבינו מלכינו לעבודותיך		ברוך אתה	הרו[ ]ה בתשובה	Camb, CUL: T-S NS 230.96
33	השיבנו אבינו לתורתך	וקרבינו מלכנו לעבודתך	ודבקינו במצותיך	בא"י	הרוצה בתשובה	Mahzor Vitri
34	השיבנו <אבינו לתורתיך	וקרבינו>	ייי אליך ונשובה מלכינו לעבודתיך	ב אתה ייי	הרוצה בתשובה	London, Brit Lib:OR 5557Z.15
35	השיבנו אבינו לתורתך ודבקנו במצותיך	וקרבנו לעבודתך		ב א ייי	הרוצה בתשובה	Rav Saadia Gaon
36	השיבנו בתורתך ודבקנו במצותיך	וקרבנו מלכינו לעבודיתך		ברוך אתה	הרוצה בתשובה	Camb, CUL: T-S 8H11.3

סלח לנו

1	סלח לנו						המרבה לסלח	Yerushalmi
2	סלח לעונינו	ומחול לחטאתינו						Oxford MS Heb.f.102/22
3	המרבה לסלח לעונינו					ב'	המרבה	Camb, CUL: Add.3160.6
4	וחטאת נעורים אל תזכו[.]	סלח לעניותינו				ברוך אתה ייי	המרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S H18.4
5	סלח לנו אבינו כי חטאנו לך		מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך	כי רבים רחמיך		ברוך אתה ייי	המרבה לסלח	Camb, CUL: T-S 8H18.3
6	סלח לנו אבינו כי חטאנו		מחה והעבר על פשיענו	כי רבים רחמיך		ברוך אתה יי	[ ]רבה לסלח	Camb, CUL: T-S K27.18
7	סלח לנו אבינו כי חטאנו לך		מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך	[ ]רחמיך		ב א' ייי	המרבה לסלח	Camb, CUL: T-S 8H24.5
8	סלח לנו אבינו כי חטאנו לך		מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך	כי רבים רחמיך		ברוך אתה ייי	המרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S K27.33
9	סלח לנו אבינו כי חטאנו לפניך		מחה והעבר על פשעינו מנגד עיניך	כי רבים רחמיך		ב' אתה ייי	המרבה לסלח	Camb, CUL: T-S 8H9.4
10	סלח לנו אבינו כי חטאנו לפניך		מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך	כי רבים רחמיך		ב אתה ייי	המרבה לסלח	New York, JTS: ENA 920.12
11	סלח לנו אבינו כי חטאנו	ומחול לנו מלכינו	ומחה פשעינו מנגד עיניך			ברוך א'		St.Peters., RNK: Yevr. III B995
12	סלח לנו אבינו כי חטאנו	ומחול לנו מלכינו כי פשענו				ב א ייי	המרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S NS 157.127
13	סלח לנו אבינו כי חטנו	מחול לנו מלכינו כי פשענו	מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך	כי רבים רחמיך	כי אל טוב וסלח אתה	[ ]רוך אתה יי	חנון ומרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S AS 102.132
14	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכנו כי פשענו				ברוך אתה ה'	חנון ומרבה לסלוח	R. Shlomo b. R. Natan
15	סלח לנו אבינו כי חטאנו	ומחול לנו מלכנו כי פשענו				ב א ייי	חנון ומרבה לסלוח	Rav Saadia Gaon
16	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מוחל לנו מלכינו כי פשענו				ברוך אתה ייי	חנון ומרבה לסלח	Camb, CUL: T-S NS 150.238
17	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכינו כי פשענו				ברוך אתה ייי	חנון ומרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S AS 103.251
18	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכנו כי פשענו				ברוך אתה ייי	חנון ומרבה לסלח	Camb,CUL: Or.1081 2.62
19	סלח לנו אבינו כי חטאנו	ומחול לנו מלכנו כי פשענו				ברוך אתה ייי	חנון מרבה לסלוח	Camb, CUL: Add.3160.2
20	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכינו כי פשענו				ברוך אתה ייי	חנון ומרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S NS 152.38
21	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכנו כי פשענו				ברוך אתה ה'	חנון המרבה לסלוח	Rav Amram Gaon
22	סלח לנו אבינו כי חטאנו לך	ומחול לנו מלכינו כי פשענו לך				ברוך א' ייי	חנון ומרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S 10H1.2
23	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכינו כי פשענו בך			כי אל טוב וסלח אתה	ברוך אתה ייי	חנון ומרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S NS 150.17
24	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכנו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ב'א'ל'	חנון המרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S NS 195.16
25	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכנו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ברוך אתה יי	חנון המרבה לסלוח	Maḥzor Aram Tzovah
26	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכנו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ב' א' ייי	חנון המרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S NS 152.247
27	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחל לנו מלכנו כי פשענו			כי מוחל וסולח אתה	ברוך אתה יי	חנון המרבה לסלוח	Siddur R. Shabtai Sofer
28	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחל לנו מלכנו כי פשענו			כי מוחל וסולח אתה	ברוך אתה יי	חנון המרבה לסלוח	ArtScroll: Ashkenaz
29	סלח לנו אבינו כי חטאנו	ומחול לנו מלכנו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ברוך אתה יי	חנון ומרבה לסלוח	Rambam
30	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכינו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ב' ייי	חנון המרבה לסלח	Camb, CUL: T-S 8H10.6
31	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכנו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ב' א' ייי	חנון המרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S NS 154.120
32	סלח לנו אבינו כי חטאנו	ומחול לנו מלכינו כי פשענו			כי אתה ייי טוב וסלח	ברוך אתה ייי	חנון המרבה לסלוח	Camb, CUL: T-S NS 278.151
33	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחל לנו מלכנו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ברוך אתה יי	חנון המרבה לסלוח	ArtScroll: Sefard
34	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכינו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ב' א' ייי	חנון ומרבה לסלוח	New York, JTS: ENA 1314.1
35	סלח לנו אבינו כי חטאנו	ומחול לנו מלכנו כי פשענו			כי אל טוב וסלח אתה	ב' א' ייי	חנון ומרבה לסלוח	New York, JTS: ENA 920.13
36	סלח לנו אבינו כי חטאנו	מחול לנו מלכינו כי פשענו			כי אל מלך מוחל וסולח אתה	בא"י	חנון המרבה לסלוח	Maḥzor Vitri

גאלינו

1				גאלינו		Yerushalmi
2				גאול משחת חיינו	ב'	Camb, CUL: Add.3160.6
3				ותגאלינו מיד עדינה		Oxford MS Heb.f.102/22
4				גואלינו מהרה למען שמך		St.Peters., RNL: Yevr. III B27
5	זכר תזכ[ ]רות	<וגאל בנים>		ותמהר לה[ ]נו		Camb, CUL: T-S H18.4
6	ראה בעניינו	וריבה ריבנו		וגאלינו למען שמך	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: T-S K27.33
7	ראה בעניינו	וריבה ריבנו		גאלנו מהרה למען שמך	ב אתה ייי	Camb, CUL: T-S 8H9.4
8	ראה בעניינו	וריבה ריבנו		וגאלינו מהרה למען שמך	ברוך אתה יי	Camb, CUL: T-S K27.18
9	ראה בעניינו	וריבה ריבנו		וגאלינו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: Add.3160.2
10	ראה בעוניינו	וריבה ריבנו		וגאלנו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: Or.1081 2.62
11	ראה בענינו	וריבה ריבנו		וגאלנו מהרה למען שמך	ב' א' ייי	Camb, CUL: T-S 10H1.2
12	ראה בענינו	וריבה ריבנו		וגאלינו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	New York, JTS: ENA 2527.9
13	ראה בעניינו	וריבה ריבנו		גאלינו מהרה למען שמיך	ב אתה ייי	New York, JTS: ENA 920.12
14	ראה בעניינו	וריבה ריבנו		וגואלינו מהרה למען שמך	ב' א' ייי	New York, JTS: ENA 920.13
15	ראה בענינו	וריבה ריבינו		וגאלנו מהרה למען שמך	ברוך אתה ה'	R. Shlomo b. R. Natan
16	ראה נא בעניינו	וריבה ריבנו		וגאלינו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: T-S NS 150.17
17	ראה בענינו	וריב ריבנו		וגאלינו מהרה למען שמך	ב' א ייי	Camb, CUL: Add.3160.8
18	ראה בענינו	ריבה ריבנו		וגאלנו מהרה למען שמך	ב' ייי	Camb, CUL: T-S 8H10.6
19	ראה בענינו	וריבה ריבנו	ודין דינינו	וגאלנו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: T-S NS 196.8
20	ראה בענינו	וריבה ריבנו		וגאלנו מהרה למען שמך	ברוך אתה יי	ArtScroll: Ashkenaz
21	ראה בענינו	וריבה ריבנו		וגאלנו מהרה למען שמך	ברוך אתה ה'	Rav Amram Gaon
22	ראה נא בענינו	וריבה ריבנו		וגאלנו מהרה למען שמך	ברוך אתה יי	Siddur R. Shabtai Sofer
23	ראה נא בעניינו	וריבה ריבינו		וגאלנו מהרה למען שמך	ב' א' ייי	Camb, CUL: T-S NS 154.120
24	ראה נא בעוניינו	וריבה ריבינו		וגאלינו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: T-S NS 278.151
25	ראה בעניינו	וריבה ריבינו		וגאלינו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	New York, JTS: ENA 920.14
26	ראה נא בענינו	וריבה ריבנו		וגאלנו גאלה שלמה מהרה למען שמך	ברוך אתה יי	ArtScroll: Sefard
27	ראה נא בענינו	וריבה ריבנו	ודון דיננו וקנא קנאתנו וקרב ישועתנו	וגאלנו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	Maḥzor Aram Tzovah
28	ראה נא בעוניינו	וריבה ריבנו		וגאלינו מהרה למען שמך	ב א"י	Mahzor Vitri
29	ראה בענינו	וריבה ריבינו	ודון דיננו	וגאלינו מהרה למען שמך	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: T-S NS 150.238
30	ראה בענינו	וריב ריבנו	ודון דיננו	וגאלנו מהרה למען שמך	ב א ייי	Rav Saadia Gaon
31	ראה נא בענינו	וריבה ריבינו	ודון דיננו וקנא קנאתינו וקרב ישועתינו	וגאלינו מהרה למען		Camb, CUL: T-S AS 102.132
32	ראה בעניינו	וריבה ריבנו		ומהר לגאלנו	ב' א' ייי	Camb, CUL: T-S NS 152.247
33	ראה בענינו	וריבה ריבנו		ומהר לגאלינו	ברוך אתה יי	Rambam
34	ראה בענינו	וריבה ריבנו		ומהר לגאלנו גאלה שלמה למען שמך	ב' א' י'	Camb, CUL: T-S NS 195.16
35	ראה נא בעניינו	וריבה ריבינו		ומהר לגאלינו גאולה שלימנ למען שמיך	ב' א' ייי	New York, JTS: ENA 1314.1
36	ראה נא בענינו	וריבה ריבינו		ומהר לגאלינו גאלה שלימה למען שמך	ברוך אתה ייי	New York, JTS: ENA 2321.1

רפא חליינו

1	רפא חליינו					רופא חולים	Yerushalmi
2	ותרפא חלאינו						Oxford MS Heb.f.102/22
3	חלאי עמך מהרה תרפה	ומכ[ ]ציון ארוכה תעלה			ב אתה ייי	רופה חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S H18.4
4	רופא [.]ת[.] מכאוב לבינו				ב' א'	רופא	Camb, CUL: Add.3160.6
5			העלה רפואה שלימה לכל מכותינו	כי אל רופא רחמן אתה	ב'	רופא	St.Petersburg, RNL: Yevr. III
6			והעלה רפואה שלימה למכתינו	כי אל רופא ורחמן אתה	ב' א ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: Add.3160.8
7	רפאינו ייי אלהינו ממכאוב	יגון ואנחה ודבר העבר מנגדינו			ב אתה ייי	רפא חולי עמו ישראל	New York, JTS: ENA 920.12
8	רפאנו ייי אלהנו ממכאוב ל[ ]	יגון ואנחה ודבר מעביר ממנו	והעלה רפואה שלמה למכותינו	כי אל רופא רחמן אתה	בך א' ייי	רופא חולה עמו ישראל	Camb, CUL: T-S 8H24.5
9	רפאינו יי אלהינו ממכאוב לבינו	יגון ואנחה ומכה ודבר ויצר הרע תעביר ממני	והעלה רפואה לכל מכותינו		ברוך אתה יי	רופה חולי עמו יש[	Camb, CUL: T-S K27.18
10	רפאינו ייי אלהינו ממכאוב	ויגון ואנחה העבר ממנו	והעלה רפואה למכתינו		ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S K27.33
11	רפאינו ייי אלהינו ממכאב לבינו	ודבר[ ] נו יגון ואנחה הסר מלפנינו	והעלה לנו רפואה למכ[ ]תעלה למכתנו		[ ]ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S H18.3
12	רפאנו ייי ונרפה	הושיענו ונושעה			ב' א' ייי	רופה חולי עמו יש'	Camb, CUL: T-S NS 150.41
13	רפאנו ייי ונרפא	הושיענו ונושעה			ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	Rav Saadia Gaon
14	רפאנו ייי ונרפא		והעלה רפואה למכאוב לבנו		ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S 8H10.22
15	רפאנו ייי ונרפה		והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו	כי אל רופה רחמן אתה	ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S 8H11.3
16	רפאינו ייי ונרפא		והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו	כי אל רופא רחמן אתה	ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S 8H9.12
17	רפאינו ייי ונרפא		והעלא רפואה שלמה לכל מכותינו לחיים	כי אל רופא רחמן אתה	ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 152.38
18	רפאינו ייי ונרפא		והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו לחיים	כי אל רופא רחמן אתה	ברוך את[ ] ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 153.160
19	רפאינו ייי ונרפא		והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו לחיים	כי אל רופא רחמן א[ ]ה	ב' א' ייי	רו[ ]א חולי עמו ישר[	Camb, CUL: T-S NS 278.41
20	רפאינו ייי אלהינו ונרפא		והעלא רפואה שלימה לכל מכותינו לחיים	כי אל רופא רחמן < > אתה	ברוך אתה ייי		Camb, CUL: T-S NS 154.86
21	רפאינו ייי ונרפא	הושיענו ונושעה	והעלה רפואה שלימה למכותינו		ב'	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S 8H10.6
22	רפאנו ה' ונרפא	הושיענו ונושעה	והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו	כי אל רופאורחמן אתה	ברוך אתה ה'	רופא חולי עמו ישראל	Rav Amram Gaon
23	רפאינו ייי ונרפא	הושיענו ונושעה	והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו לחיים	כי אל רפא נאמן ורחמן אתה	ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	New York, JTS: ENA 920.14
24	רפאינו יי אלהינו ונרפא	הושיענו ונושעה	והעלה רפואה שלמה לכל מכאובינו לחיים	כי אל רופא חנם אתה	ברוך אתה יי	רופא חולי עמו ישראל	Maḥzor Aram Tzovah
25	רפאנו ייי אלהינו ונירפא	הושיענו ונושעה	והעלה רפואה שלימה לכל תחלואינו	כי אל רופא רחמן אתה	בא"י	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 152.247
26	רפאנו יי אלהינו ונרפא	הושיענו ונושעה	והעלה רפואה שלמה לכל תחלואינו	כי אל רופא רחמן אתה	ברוך אתה יי	רופא חולי עמו ישראל	Rambam
27	רפאנו יי ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה	והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו	כי אל מלך רופא נאמן ורחמן	ברוך אתה יי	רופא חולי עמו ישראל	ArtScroll: Ashkenaz
28	רפאנו יי ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה	והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו	כי אל מלך רופא נאמן ורחמן	ברוך אתה יי	רופא חולי עמו ישראל	Siddur R. Shabtai Sofer
29	רפאנו יי ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה	והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו	כי אל מלך רופא נאמן ורחמן	ברוך אתה יי	רופא חולי עמו ישראל	ArtScroll: Sefard A
30	רפאינו ייי אלהינו ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהלתינו אתה	והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו לחיים	כי אל רופא רחמן ונאמן אתה	ברוך אתה ייי	רופא עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 150.17
31	רפאינו ייי ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהלתינו אתה	והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו ולכל תחלואינו	כי אל רופא נאמן ורחמן אתה	ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 278.151
32	רפאנו י"י אלהינו ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהילתנו אתה	והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו ולכל תחלואינו	כי אל רופא נאמן ורחמן אתה	בא"י	רופא חולי עמו ישר'	Maḥzor Vitri
33	רפאנו ייי ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהלתינו אתה	והעלה ארוכה ומרפא לכל תחלואינו ולכל מכאובינו ולכל מכותינו	כי אל רופא רחמן ונאמן אתה	ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו ישראל	New York, JTS: ENA 2321.1
34	רפאנו יי ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה	והעלה ארוכה ומרפא לכל תחלואינו ולכל מכאובינו ולכל מכותינו	כי אל מלך רופא נאמן ורחמן	ברוך אתה יי	רופא חולי עמו ישראל	ArtScroll: Sefard B
35	רפאנו ייי אלהינו ונרפא	הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה	והעלה רפואה שלמה לכל תחלואינו ולכל מכאובינו	כי אל רופא רחמן ונאמן אתה	ב' א' י'	רופא חולי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 195.16
36	ר[ ]אנו ייי אלהינו ונרפא	[ ]ושיעינו ונושעה	והעלה רפואה שלימ[ ] תמימה לכל מכותינו ולכל פוליאיני לחיים	כי אל רופא רחמן ונאמן אתה	ברוך אתה ייי	רופא חולי עמו בית ישראל	Camb, CUL: T-S NS 151.96

ברך שנותינו

1	ברך שנותינו		
2	ותברך שנותינו		
3	ברך שנתינו בגשם[.]		
4	וברכינו מלכינו בכל מעשה ידינו		
5	ברכינו ייי אלהינו בכל מעשה ידינו		
6	טוב גאשם תוריד כהשנה הזאת ובה נאאל להדות לשמך		
7	[ ]עלינו ייי אלהינו את השנה[ ]לט[ ]בה ולברכה	[ ]כל מיני [ ]בואתה	
8	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת	בכל מיני תבואתה לטובה וברכה	
9	בריך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת לטובה ולברכה	בכל מיני תבואתה	ותן טל ומטר על פני האדמה
10	ברך עלינו ייי אלינו את השנה הזאת לטובה	ואל כל מיני תבואתה	ותן ברכה במעשה ידינו
11	ברך עלינו את השנה הזאת לטובה	וכל מיני תבואתה	
12	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת לטובה	בכל מיני תבואתה	
13	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת לטובה	ואת כל מיני תבואתה	
14	ברך עלינו [ ]ייי אלהינו את השנה הזא[ ] לטובה ולברכה	בכל מיני תבואתה	
15	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת לטובה ולברכה	בכל מיני תבואתה	
16	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת לטובה ולברכה	בכל מיני תבואתה	
17	ברכה עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת לטובה		
18	ברך עלינו ייי אינו את השנה הזאת	וכל מיני תבואתה	
19	ברך על[ ] יי אלהינו את השנה הזאת [ ]לטובה	בכל מני תבואת[ ]	
20	ברך עלינו יוי אלהינו את השנה הזאת לטובה לברכה	בכל מיני תבואתה	ושבעינו מטובך ותן ברכה והצלחה
21	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת לטובה	ואת כל מיני תבואתה	ותן ברכה והצלחה במעשה ידינו
22	ברך עלינו י"י אלהינו את השנה הזאת	ואת כל מיני תבואתה לטובה	ותן טל ומטר לברכה
23	ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת	ואת כל מיני תבואתה לטובה	ותן טל ומטר לברכה
24	ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת	ואת כל מיני תבואתה לטובה	ותן טל ומטר לברכה
25	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה	בכל מיני תבואתה	
26	ברך עלינו ה' אלהינו את השנה הזאת	בכל מיני תבואה	
27	ברכנו אבינו בכל מעשי ידינו	וברך שנתינו	בטללי רצון ברכה ונדבה
28	ברכנו יי אלהינו בכל מעשה ידינו	וברך את שנתנו	בטללי רצון ברכה ונדבה
29	ברכנו ייי אלהינו בכל מעשה ידינו	וברך שנתינו	בטללי רצון ברכה ונדבה
30	ברכנו אבינו בכל מעשה ידינו	וברך שנתינו	בטללי רצון ברכה ונדבה
31	ברכנו אבינו בכל מעשה ידינו	וברך שנתינו	בטללי רצון ברכה ונדבה
32	בריך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת לטובה	בכל מיני תבואתה	וקרב מהרה שנת קץ גאלתינו ותן טל ומטר על
33	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת	ואת כל מיני תבואתה	ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה ורוה פני תבל
34	ברכנו יי אלהינו בכל מעשה ידינו וברך את שנתינו		ותן טל ומטר על כל פני האדמה ושבע את העולם כולו
35	ברך עלינו ייי אלהינו את השנה הזאת	ואת כל מיני תבואתה לטובה	ותן טל ומטר לברכה על כל פני האדמה ורוה פני תבל
36	בריך עלינו ה' אלהינו את השנה הזאת לטובה	ואת כל מיני תבואתה	ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה ושבע את העולם

באסמינו ובכל משלח ידינו והרויח לנו מזונותינו זונינו משלך ופרנסינו מבית גנזיך ואל תצריכנו לזולתיך

ותן טללי רצון לברכה על פני האדמה

ותן טל לברכה על פני האדמה ושבענו מטובך

ותן ברכה על פני האדמה ושבענו מטובך

ותן ברכה על פני האדמה ושבענו מטובה

ותן ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו

ושבענו מטובה

ושבע עולם מאוצרות טובך ותן ברכה במעשה ידינו

את העולם כולו מטובך ומלא ידינו מברכותיך ומעושר מתנות ידיך שמרה והצילה שנה זו מכל דבר רע ומכל מיני משחית ומכל מ<>ני פורענות

ורוה פני תבל מעושר מתנות ידיך ושמרה והצילה יי אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה מכל מיני משחית ומכל מיני פורענות

ושבע את העולם כולו מטובך ומלא ידינו מברכותיך ומעושר מתנת ידיך שמרה והצילה שנה זו מכל דבר רע ומכל מיני משחית ומכל מיני פורענות

כולו מברכותיך ורוה פני תבל מעושר מתנת ידיך. ושמרה והצילה שנה זו מכל מיני משחית ומכל מיני פורענות ותהא אחריתה שובע ושלום.

1	Yerushalmi	מברך השנים				
2	Oxford MS Heb.f.102/22					
3	Camb, CUL: Add.3160.6	מברך	ב'			
4	St.Peters., RNL: Yevr. III B27	מברך	ב'			
5	Camb, CUL: T-S 8H10.6	מברך השנים	ב'			
6	Camb, CUL: T-S H18.4	מברך השנים	ב אתה ייי			
7	Camb, CUL: T-S NS 278.41	מברך השנים	ב' א' ייי		וברכה כ[ ]ים הטובות	
8	New York, JTS: ENA 920.14	מברך השנים	ברוך אתה ייי		כברכת השנים הטובות ותן ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו וש[ ]ענו מטובה	
9	Camb, CUL: T-S 8H24.5	מבריך השנים	ב א' ייי			
10	Camb, CUL: T-S NS 122.50	מברך השנים	ב' א' ייי	כי אל טוב ומטיב אתה וברכה כשנים הטובות		
11	Camb, CUL: T-S NS 157.127	מברך השנים	ב א ייי		וברכה כשנים הטובות	
12	Camb, CUL: T-S NS 150.41	מברך השנים	ב' א' ייי		וברכת השנים הטובות	
13	Camb, CUL: T-S NS 272.77	מברך השנים	ב' א' ייי		וברכה כשנים הטובות	
14	Camb, CUL: T-S NS 152.30	מברך השנים	ברוך אתה ייי		וברכה כשנים הטובות	
15	Camb, CUL: T-S NS 159.115	מברך השנים	ברוך אתה ייי		וברכה כ'כ' כשנים הטובות	
16	Camb, CUL: T-S NS 272.30	מברך השנים	ברוך א ייי		וברכה כשנים הטובות	
17	Camb, CUL: T-S 8H9.12	מברך השנים	ברוך אתה ייי		וברכה כשנים הטובות ותן ברכה במעשה ידינו	
18	Camb, CUL: Add.3160.8	מברך השנים	ב' א' ייי	כי אל טוב ומטיב אתה	וברכה כשנים הטובות	
19	Camb, CUL: T-S NS 159.112	מברך השנים	ברוך אתה ייי	כי אל טוב ומטיב אתה	וברכה עלינו כשנים הטובות	
20	Paris, Mos.: Moss. VIII.462.2	מברך השנים	ברוך אתה ייי	כי אל טוב ומטיב אתה	וברכה עלינו כברכת ה[ ]נים הטובות המבורכות	
21	Camb, CUL: T-S NS 278.151	מברך השנים	ברוך אתה ייי	כי אל טוב ומטיב אתה	וברך שנתינו כברכת השנים הטובות המבורכות	
22	Maḥzor Vitri	מברך השנים	בא"י		וברך שנתינו כשנים הטובות	
23	ArtScroll: Ashkenaz	מברך השנים	ברוך אתה יי		וברך שנתנו כשנים הטובות	
24	ArtScroll: Sefard	מברך השנים	ברוך אתה יי	כי אל טוב ומטיב אתה	וברך שנתנו כשנים הטובות לברכה.	
25	Camb, CUL: T-S NS 150.17	מברך השנים	ברוך אתה ייי		וברכה עלינו כברכת השנים הטובות	
26	R. Shlomo b. R. Natan	מברך השנים	ברוך אתה ה		כשנים הטובות	ותהא אחריתה שובע ושלום וברכה
27	Camb, CUL: T-S NS 152.247	מברך השנים	כא"י		כשנים הטובוה	
28	Maḥzor Aram Tzovah-Sum.	מברך השנים	בא"י		כשנים הטובות המבורכות למען שמך	
29	Camb, CUL: T-S NS 154.120	מברך השנים	ב' א' ייי		כשנים הטובות	ותהי אחריתה חיים ושבע וברכה
30	New York, JTS: ENA 2321.1	מברך השנים	ברוך אתה ייי	כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים	כשנים הטובות לברכה	ותהי אחריתה חיים ושובע ושלום
31	New York, JTS: ENA 1314.1 - בקיץ	מברך השנים	<ב' א' ייי>	כי אל טוב ומטיב אתה	כשנים הטובות לברכה	ותהי אחריתה חיים ושובע ושלום
32	Camb, CUL: T-S K27.33	מברך השנים	ברוך אתה ייי			
33	Camb, CUL: T-S NS 195.16-חורף	מברך השנים	ב'א'י'	כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים		ותהי אחרית חוס ושבע ושלום
34	Rambam	מברך השנים	ברוך אתה יי		וברכה כשנים הטובות	ותן לה אחרית ותקוה שובע ושלום
35	New York, JTS: ENA 2321.1	מברך השנים	ברוך אתה ייי	כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים	כשנים הטבת לברכה	ותהי אחריתה חיים ושובע ושלום
36	Rav Amram Gaon	מברך השנים	ברוך אתה ה'	כי אל טוב ומטיב אתה	וברכה כשנים הטובות.	ותו ברכה במעשה ידינו

קבצינו

1		קבצינו		מקבץ נדחי ישראל	Yerushalmi
2	ב'	מקבץ נפוצים לעירך		מקבץ	Camb, CUL: Add.3160.6
3		ותקבץ נדוחינו			Oxford MS Heb.f.102/22
4		ושא נס לקבצינו	ב'	מקבץ	St.Petersburg, RNL: Yevr. III B27
5	יעופו כעב נדחי עמך	וכונוס אל אבותיכם	ב אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S H18.4
6	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקבוצינו	ברוך אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S 8H9.12
7	תקע בשופר גדול לחירותנו	ושא נס לקבוצנו	ברוך אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S H18.6
8	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוצינו	ברוך אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 152.30
9	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוצינו	ברוך אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 153.160
10	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוצינו	ברוך אתה ייי	]בץ נדחי עמו ישראל[	Camb, CUL: T-S NS 155.3
11	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוצינו	ברוך אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S NS 159.115
12	תקע שופר גדול לחירותנו	ושא נס מהרה לקבצנו	ברוך אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Rav Saadia Gaon
13	תקע בשופר גדול לחירותנו	ושא נס לקיבוץ גלותנו	ב' א' ייי	מקבץ נדחי עמו יש'	Camb, CUL: T-S 8H10.20
14	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוץ גליותינו	ב'	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S 8H10.6
15	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקבוץ גליותינו	ברוך אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S H18.3
16	ותקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוץ גליותינו	ב א' ייי	מקביץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S 8H24.5
17	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוץ גאליותינו	ברוך אתה ייי	מקבץ נדחי עמו ישראל	Camb, CUL: T-S K27.33
18	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוצינו	ב'ר א' ייי	מקבץ נדחי עמו יש[ ]	Camb, CUL: T-S NS 272.30
19	תקע בשופר גדול לחרותנו	ושא נס לקבץ גליותינו	וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ	ברוך אתה יי	ArtScroll: Ashkenaz
20	תקע בשופר גדול לחירותנו	ושא נס לקבץ גליותינו	וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ	ברוך אתה יי	Siddur R. Shabtai Sofer
21	תקע בשופר גדול לחירתינו	ושא נס מהרה לקבצינו	יקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ	ב' א' ייי	Camb, CUL: T-S NS 150.41
22	תקע בשופר גדול לחרותינו	ושא נס לקיבוץ גליותינו	וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצינו	ב' א' ייי	Camb. CUL: Add.3160.8
23	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקבץ גליותינו	וקבצנו יחד מהרה מארבע כנפות הארץ לארצנו	ברוך אתה ייי	New York, JTS: ENA 2321.1
24	תקע בשופר גדול לחרותנו	ושא נס לקבץ את כל גלויותינו	מארבע כנפות הארץ לארצנו	ב"א יי	Rambam
25	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקבץ גליותינו	וקבצינו יחד מארבע כנפות כל הארץ לארצינו	בא"י	Mahzor Vitri
26	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקבץ גליותינו	וקבצנו יחד מהרה מארבע כנפות כל הארץ לארצנו	ברוך אתה ייי	New York, JTS: ENA 2431.11
27	תקע בשופר גדול לחרותנו	ושא נס לקבץ גליותינו	וקבצנו יחד מהרה מארבע כנפות הארץ לארצנו	ברוך אתה ייי	ArtScroll: Sefard
28	תקע בשופר גדול לחירותנו	ושא נס רם לקבץ גליותינו וקרא דרור	לקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ	ברוך אתה ה'	Rav Amram Gaon
29	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוץ גליותינו ותקרא דרור	לקבצינו יחד מארבע כנפות כל הארץ לארצינו	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: T-S AS 101.15
30	תקע <ב>שופר גדול	ושא נס לקבץ גליותינו ותקרא דרור	לקבצינו יחד מארבע כנפות כל הארץ	ב' א' ייי	Camb, CUL: T-S NS 122.50
31	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוץ גליותינו וקרא דרור	לקבצינו יחד מארבע כנפות כל הארץ לארצינו	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: T-S NS 278.151
32	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקבוץ גליותינו	מארבע כנפות הארץ אל נוה קדשיך	ברוך אתה ייי	Camb, CUL: T-S NS 150.17
33	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס לקיבוץ גליותינו	וקבצנו יחד מארבע כנפת כל הארץ אל נוה קדשך	ברוך אתה ייי	New York, JTS: ENA 920.14
34	תקע בשופר גדול לחרותנו	ושא נס לקיבוץ גליותינו	וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ אל נוה קדשך ברנה	ברוך אתה ה'	R. Shlomo b. R. Natan
35	תקע בשופר גדול לחירותנו	ושא נס מהרה לקבוץ גליותינו	וקבצינו יחד מארבע כנפות הארץ אל נוה קדשך בשמחה	ברוך אתה יי	Maḥzor Aram Tzovah
36	תקע בשופר גדול לחירותינו	ושא נס רם לקבוץ גליותינו קרא דרור	וקבצנו יחד מארבע כנפות <ב>כל הארץ אל נוה קדשיך בשמחה	ב אתה יוי	Paris, Mosseri: Moss. VIII.462.2

שופטינו בצדק

1				שופטינו בצדק	Yerushalmi
2				אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: Add.3160.6
3				צדקינו במשפט ואל תרשיענו ב'	St.Peters, RNL: Yevr. III B27
4				ותשפטינו בחסד וברחמים	Oxford MS Heb.f.102/22
5	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחילה		ב א' ייי אוהב המשפט	Camb, CUL: T-S 8H24.5
6	כמשפט צדקך תרחם	עדתך שפוט בישר עני ואבין		ב אתה אוהב המשפט	Camb, CUL: T-S H18.4
7	השיבה שופטינו כבראשנה	ויועצינו כבתחלה	ומלוך עלינו אתה לבדך	ברוך אתה ייי אוהב המשפט	Camb, CUL: T-S K27.33
8	השיבה שפטינו כב{א}ראשונה	ויועצינו כבתחלה	ותמלך עלינו אתה לבדך	הושיעינו למען שמך ברוך אתה ייי אהב המשפט	Camb, CUL: T-S H18.3
9	השיבה שופטינו כבראשונה	ויעצינו כבתחלה		וישפטו עמך בצדק ועניך ברוך אתה ייי [ ] צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S 8H9.12
10	השיבה שופטינו כבראשונה	ויעצינו כבתחלה		ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S 8H10.17
11	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה		ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S H18.6
12	השב שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחילה		ב' א' ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S NS 150.41
13	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה		ב' אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	London, British Library:OR
14	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה		ב אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	London, British Library:OR
15	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצנו כבתחלה		ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Rav Saadia Gaon
16	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה		וצדקינו במשפט ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S NS 151.96
17	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחילה		וצדקנו במשפט ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	New York, JTS: ENA 920.14
18	והשיבה שופטינו כברישנה	ויעצנו כבתחלה		וצדקינו במשפט ברוך אתה ה' מלך אוהב צדקה ומשפט	R. Shlomo b. R. Natan
19	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה		וצדקנו במשפט ברוך אתה יי מלך אוהב צדקה ומשפט	Maḥzor Aram Tzovah
20	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה		וצדקינו במשפט למען שמך ברוך אתה ייי אל אוהב צדקה ומשפט	New York, JTS: ENA 2527.8
21	והשיבה שופטינו כברא[ ]נה	ויועצנו כבתחלה		וצדקנו במשפט ואל תרשיענו ב' א' ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: Add.3160.8
22	השיבה שופטינו כבראשנה	ויעצינו כבתחלה		וצדקינו במשפט ואל תרשיענו בדין ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה והמשפט	Camb, CUL: T-S AS 102.110
23	והשיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה		צדקינו במשפט אל תרשיענו בדין ב'ר א' מלך אוה[ ] צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S NS 272.30
24	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצנו כבתחלה	ומלוך עלינו	בצדק ובמשפט ברוך אתה ה' אוהב צדקה ומשפט	Rav Amram Gaon
25	והשיבה שפטנו כבראשנה	ויועצינו כבתחלה	ומלוך עלינו אתה לבדך	בצדק ומשפט ב' א' מלך אהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S 8H10.20
26	השיבה שופטינו כבראשנה	ויועצינו כ[ ]ל[.]	ותמלך עלינו אתה לבדך	ב' א' ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S NS 196.5b
27	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה	ומלוך עלינו אתה ייי לבדך ברחמים	ובצדק ובמשפט ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S NS 278.151
28	והשיבה שפטינו כבראשנה	[ ]ועצינו כבתחלה	ומלוך עלינו [ ]תה לבדך	בצדק ומשפט ברוך[ ]ה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S 8H10.2
29	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה	ומלוך עלינו אתה לבדך ברחמים	בצדק ובמשפט ב"א יי (מלך) אוהב צדקה ומשפט	Rambam
30	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה	ומלוך עלינו אתה לבדך ברחמים	וצדק ומשפט ב' מ' אוהב צדקה ומשפט	Camb, CUL: T-S 8H10.6
31	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצנו כבתחילה והסר ממנו יגון ואנחה	ומלוך עלינו אתה י"י לבדך בחסד וברחמים	וצדקנו במשפט בא"י מלך אוהב צדקה ומשפט	Maḥzor Vitri
32	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה	ומלוך עלינו אתה יי לבדך בחסד וברחמים	וצדקנו במשפט ברוך אתה יי מלך אוהב צדקה ומשפט	ArtScroll: Ashkenaz
33	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה	ומלוך עלינו אתה יי לבדך בחסד וברחמים	וצדקנו במשפט ברוך אתה יי מלך אוהב צדקה ומשפט	Siddur R. Shabtai Sofer
34	השיבה שופטנו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה	ומלוך עלינו מהרה אתה ייי לבדך ברחמים	בצדק ובמשפט ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	NY, JTS: ENA 2321.1
35	השיבה שפטינו כבראשונה	ויועצנו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה	ומלוך עלינו אתה הוא ייי לבדך בחן בחסד וברחמים	וצדקנו במשפט ברוך אתה ייי מלך אוהב צדקה ומשפט	NY, JTS: ENA 2431.11
36	השיבה שופטינו כבראשונה	ויועצינו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה	ומלוך עלינו מהרה אתה יי לבדך בחסד וברחמים	וצדקנו בצדק ובמשפט ברוך אתה יי מלך אוהב צדקה ומשפט	ArtScroll: Sefard

הכנע קמינו

1				הכנע קמינו
2				ותכניע קמינו
3				מכניע זדים ארורים
4			מלכות זדון במהרה תעקר בימינו	
5	למשומדים אל תהי תקוה			
6				
7	למשמדים אל תהי תקוה	אם לא ישובו לתורתך		
8	למשומדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון מהרה תעקר בימינו	
9	למשומ[ ] תהי תקוה		ומלכות זדון [ ] תעקר בימינו	
10	למשמדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון מהרה תעקר בימנו	
11	למשומדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר בימינו	
12	למשמדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון[ ] מהירה תעקר ותשבר	תכניע בימינו
13	למשומדים למינים ולזידים	אל תהי להם תקוה	ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	ותכניע ותאביד אויבינו מהרה כרגע יאבדו
14	למשומדים אל תהי תקוה	והמינים כרגע יאבדו	ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	ותכניע במהרה בימינו
15	למשומדים אל תהי תקוה	והמנים והמלשנים כולנו כרגע יאבדו	ומלכות זדון תעקר ותשבר	ותכניע בימינו
16	למשמדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון תעקר בימינו	
17	למשומדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון תעקר ותשבר בימינו	
18	למשומדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	ותכניע בימינו
19	למשומדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	ותכניע בימינו
20	למשומדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	ותכניע במהרה בימינו
21	למשומדים אל תהי תקוה		בימינו והמינים ו[ ]נצרים והכופרים וכל בעלי זרוע כולם כרגע יאבדו	וכל אויבי עמך ישראל וצוררייהם ומבקשי רעת[ ]הרה יכרתו וישמדו
22			ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	ותכניע בימינו
23	למשומדים אל תהי תקוה		מלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	ותכניע בימינו
24	למשומדים אל תהי תקוה		ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	ותכניע בימינו והנוצרים והמינים והמלשינים והמוסרים מ' כולם
25		והמינים והמלשינים כרגע יאבדו	וקמיהם וחושבי רעתם מהרה מארץ יכרתו ישברו ויאבדו	ותכניעם במהרה בימינו
26			ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר	
27			[ ]מלכות זדון מהרה תעקר תשבר	ותכניע בימינו
28	למשומדים אל תהי תקוה	כל המינים כרגע יאבדו	ומלכות זדון תעקר ותשבר מהרה בימינו	
29	למשומדים אל תהי תקוה	וכל המינים והמלשינים והמוסרים כלם כרגע יאבדו		ותכניע ותשפל ותשמיד את כל אויבינו ותכלם במהרה בימינו
30	למשומדים אל תהי תקוה	וכל המינים וכל המלשינים כרגע יאבדו	ומלכות זדון מהרה ת[ ]בר ותעקר ותכלה	ותכני[ ] במהרה בימינו
31	למשומדים אל תהי תקוה	וכל המינים כרגע יאבדו	ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר ותמגר	ותכניע בימינו
32	ולמלשינים על תהי תקוה	וכל המינים כרגע יאבדו	ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר ותמגר	ותכניע במהרה בימינו
33	ולמלשינים על תהי תקוה	וכל הרשעה כרגע תאבד	והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר	ותכניע במהרה בימינו
34	ולמלשינים על תהי תקוה	וכל המינים כרגע יאבדו	והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכלם ותשפילם	ותכניעם במהרה בימינו
35	למלשינים אל תהי תקוה	וכל הזדים כרגע יאבדו וכל אויביך	וכל עושי רשעה מהרה תעקר ותשבר ותכלם	ותכניעם במהרה בימינו
36	למלשינים אל תהי תקוה	והמוסרים והזדים כלם כרגע יאבדו		ותכניעם במהרה בימינו

	כל המינים כרגע יאבדו	
	וכל אויבי עמך ישראל מהרה תעקר תשבר תמגר	
	וכל אויבינו וכל שונאינו מהרה יכרתו	
	וכל שנאיך מהרה יכרתו	
	וכל אויבי עמך מהרה יכרתו	
	וכל איביך מהרה יכרתו	
	וכל אויבי עמך מהרה יכרתו	
	וכל שונאיך מהרה יכארתו	

1	Yerushalmi	מכניע זדים			
2	Oxford MS Heb.f.102/22				
3	Camb, CUL: Add.3160.6	שובר	ב'		
4	St.Peters., RNL: Yevr. III B27	מכניע	ב'		
5	Camb, CUL: T-S 8H10.6	מכניע זידים	ב'	וכל אויבי עמך מהרה יכרתו	וכל הנצרים והמינים כרגע יאבדו
6	Camb, CUL: T-S H18.4	מכניע זדים	ב אתה ייי	ואל תתן לחלוקים [ ]תאוות לבם	מהר מחה פ<ו>שעים משחר חיים
7	Camb, CUL: T-S H18.3	מכניע זדים	ברוך אתה ייי	ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו	הנצרים והמינים כרגע יאבדו
8	Camb, CUL: T-S K27.33	מכניע זדים	ברוך אתה ייי	ימחו מספר החיים ועם צדיקים אל יכתבו	והנצרים והמינים כרגע יאבדו
9	Camb, CUL: T-S 8H9.12	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי	ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתיבו	והנצרים והמ[ ] כרגע יאבידו
10	Camb, CUL: T-S NS 38a.33	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי		
11	Rav Saadia Gaon	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי		
12	Camb, CUL: T-S NS 151.96	שובר רשעים ומ<כ>ניע זדים	ברוך אתה ייי		והמינים והמלש[ ]נים כולם כרגע יאבדו וישמדו
13	R. Shlomo b. R. Natan	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ה'	ואל תתן תקומה לכל אויבי נפשינו וצוררינו	והזדים מהרה יכרתו
14	Rav Amram Gaon	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ה'		
15	Camb, CUL: T-S NS 150.17	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי	וכל אויבי	
16	Camb, CUL: T-S H18.6	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי		והנוצרים והמינים כרגע יאבדו
17	Lon, Brit. Lib.:OR 5557O.11	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי	וכל איבי עמך וצורריהם במהרה יכרתו	והנוצרים והמינים כרגע יאבדו
18	Camb, CUL: T-S 8H10.12	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי	וכל אויבי עמך וצורריהם מהרה יכרתו ושבור עול הגויים מעל צורתינו	והנוצרים והמינים כרגע יאבדו
19	Camb, CUL: T-S AS 102.110	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי	וכל אויבי עמך וצורריהם מהרה יכרתו ושבור עול הגויים מעל צוארינו	והנצ' והמינים כרגע יאבדו
20	Camb, CUL: T-S NS 155.3	שובר רשעים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי	וכל אויבי עמך וצורריהם כולם במהרה יכרתון	והנצרים והמינים כרגע יאבדו
21	Camb, CUL: T-S NS 156.7	שובר רשעים ואויבים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי	תקומה ואחר[ ]ת לכל אויבי נפשינו וכ[ ] אויב[ ]שראל [ ]סרינו	ויאבדו אנא למען שמך שבור [ ]ל[ ]גוים מהרה מעל צוארינו ואל תתן
22	Camb, CUL: Add.3160.8	[ ]ובר אובים ומכניע זרים	ב' א' ייי		והנצרים והמינים כרגע יאבדו כלם
23	New York, JTS: ENA 2527.8	שובר או<י>בים ומכניע זדים	ב' א' ייי	ויאבדו {וג} וישמדו שבור עול הגוים מעל צורינו אל תתן תקומה לכל אויבי נפשינו	והנצרים והמינים והמלשינים וכל בעלי זרוע מהרה יכרתו
24	Camb, CUL: Or.1080 3.2	שובר אויבים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי	מהרה יכנעו וישמדו שבור עול הגוים מעל צורינו ואל תתן תקומה לכל אויבי נפשינו ומבקש רעתינו	כרגע יאבדו שבור וכל אויבי עמך ושונאיהם וצורריהם ומבקשי רעתם
25	Camb, CUL: T-S NS 278.151	שובר אויבים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי		
26	Camb, CUL: T-S NS 122.50	שובר איבים ומכניע זדים	ב' א' ייי		ומל[ ]ינים והמינים כרגע יאבדו
27	Camb, CUL: T-S 8H10.20	שובר אויבים ומכניע זדים	ב' א' <ייי>		וכל המינים כרגע יאבדו
28	Rambam	שובר (רשעים) אויבים ומכניע זדים	ב"א יי		
29	New York, JTS: ENA 2431.11	שובר אויבים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי		
30	Camb, CUL: T-S AS 108.56	שובר אויבים ומכניע זדים	בא"י		
31	Camb, CUL: T-S NS 289.1	שובר אויבים ומכניע זדים	ב'א' ייי		
32	Siddur R. Shabtai Sofer	שובר אויבים ומכניע זדים	ברוך אתה יי		
33	ArtScroll: Ashkenaz	שובר איבים ומכניע זדים	ברוך אתה יי		
34	ArtScroll: Sefard	שובר איבים ומכניע זדים	ברוך אתה יי		
35	New York, JTS: ENA 2321.1	שובר אויבים ומכניע זדים	ברוך אתה ייי		
36	Maḥzor Aram Tzovah	שובר מלשינים ומכניע זדים	ברוך אתה יי		

צדקינו

1		צדקינו	
2		ואל תכלים לנצח כל החסים בנו	
3		מבטח לכל החוסים	
4		כי אתה מובטח כל קצוי ארץ ומנוס לצדיקים	
5		נצור לישרים חסד עמלם ושמח לב הנילוים עליך באמת	
6	על גירי הצדק יהמו רחמיך	ותן לנו שכר טוב עם עושי רצונך	
7	על גירי הצדק יהמו רחמיך	ושלם לנו שכר טוב בזכות עשי רצנך	
8	על הצדיקים ועל החסידים ועלינו ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב ל[ ]ל הבוטחים בשמך באמת	ותן חלקינו עמהם
9		ותן שכר טוב לכל הבטחים בשמך באמת	ותן חלקנו עמהם
10		ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקינו עמהם
11	על הצדיקים [ ] החסידים יהמו רחמיך ייי א[ ]ינו ועל גירי [ ]צדק אשר הם בטחו בך	תן לנו ולהם שיכר טוב עם עושי רצונך	
12	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	
13	ע[ ] הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהנו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ותן חלקנו עמהם
14	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך	
15	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק ועלינו יהמו רחמך ה' אלהינו	ותן שכר טוב לצדיקים עושי רצוניך	
16	על הצדיקים ועל החסידים ועל גרי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבטחים בשמך באמת	
17	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקנו עמהם
18	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ותן חלקנו עמהם
19	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהים אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך כאמור	ותן חלקינו עמהם
20	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו נה רחמיך	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקינו עמהם
21	על הצדקים ועל החסידים <ועל גירי הצדק> יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבטחים בשמך באמת	ותן חלקינו עמהם
22	על הצדיקים ועל החסידים ועלינו ועל גרי הצדק ועל פליטת עמך ישראל יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים על שמך באמת	ושים חלקנו עמהם
23	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ה' אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקנו עמהם
24	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקינו עמהם
25	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקינו עמהם
26	על הצדיקים ועל החסידים ועל גרי הצדק ועלינו יהמו רחמיך יי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקנו עם הצדיקים עושי רצונך
27	על הצדיקים ועל החסידים ועל זקני עמך בית ישראל ועל פליטת סופריהם ועל גירי הצדק ועלינו יהמו נא רחמיך י"י אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך	ושים חלקנו עמהם
28	על הצדיקים ועל החסידים ועל זקני עמך בית ישראל ועל פלטת סופריהם ועל גירי הצדק ועלינו יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקנו עמהם
29	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק ועלינו ועל שארית עמך ישראל יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקנו עמהם
30	על הצדיקים ועל החסידים ועל גרי הצדק ועל שארית עמך [בית] ישראל יהמו רחמיך יי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקנו עמהם
31	על הצדיקים ועל החסידים ועלינו ועל גרי הצדק ועל פליטת עמך כל בית ישראל יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים על שמך באמת	ושים חלקינו עמהם
32	על הצדיקים ועל החסידים ועל גרי הצדק ועל פליטת בית עמך ישראל לפניך ועלינו יהמו נא רחמך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקינו עמהם
33	על הצדיקם ועל החסידים ועל גירי הצדק עלינו ועל פליטת עמך ישראל יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים על שמך באמת	שים חלקינו עמהם
34	על הצדיקים ועל החסידים ועל גירי הצדק ועל פליטת עמך בית ישראל כולם יהמו רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקינו עמהם
35	על הצדיקי' ועל החסידים ועל שארית עמך בית ישראל ועל פליטת בית סופריהם ועל גרי הצדק ועלינו יהמו נא רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקנו עמהם
36	על הצדיקים ועל החסידים ועל זקני שארית עמך בית ישראל ועל פליטת בית סופריהם ועל גרי הצדק ועלינו יהמו נא רחמיך ייי אלהינו	ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת	ושים חלקנו עמהם

1	Yerushalmi	מבטח לצדיקים			
2	St.Peter, RNL: Yevr. III B27	מבטח			
3	Camb, CUL: Add.3160.6	מבטח	ב'		
4	Oxford MS Heb.f.102/22				
5	Camb, CUL: T-S H18.4	מבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי		
6	Camb, CUL: T-S K27.33	מבטח לצדיקים	ברוך אתה <ייי>		
7	Camb, CUL: T-S H18.3	מבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי		
8	Camb, CUL: T-S 8H10.6	מבטח לצדיקים	ב' ייי	כי בשמך בטחנו	ולא נבוש
9	Camb, CUL: T-S 8H10.20	משען ומבטח לצדיקים	ב' א' ייי		ולעו' לא נבוש
10	Camb, CUL: Add.3160.8	משען ומבטח לצדיקים	ב א ייי		ולעולם לא נבוש
11	Camb, CUL: T-S 8H24.5	משען ומבטח לצדיקים	ב א' ייי		
12	Camb, CUL: T-S NS 149.140	<משען ו>מבטח לצדיקים	ב ייי		
13	Camb, CUL: T-S NS 157.67	משען ומבטח לצדיקים	ב' א' ייי		
14	Rav Saadia Gaon	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי		ולא יבושו
15	R. Shlomo b. R. Natan	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ה'		ואל נבוש
16	Camb, CUL: T-S NS 150.41	משען {ומט} ומבט לצדיקים	ב'		לעולם לא נבוש
17	New York, JTS: ENA 920.14	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי	כי בך בטחנו	ולעולם לא נבוש
18	Camb, CUL: T-S NS 272.30	משען ומבטח לצדיקים	ב את' ייי		ולא נבוש
19	Camb, CUL: T-S H18.6	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי		ולעולם לא נבוש
20	Camb, CUL: T-S NS 153.161	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי		ולעולם לא נבוש
21	London, Brit. Lib.:OR	משען ומבטח לצדקים	ב אתה ייי		ולעולם לא נבוש
22	Camb, CUL: Or.1080 3.2	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי		ולעולם לא נבוש<>
23	Rav Amram Gaon	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ה'		ולעולם לא נבוש
24	Camb, CUL: T-S AS 102.110	משען ומבטח לצדקים	ברוך אתה ייי	כי בשמך בטחנו	ולעולם לא נבוש
25	Camb, CUL: T-S 8H9.12	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי	כי בשמך הגדול בטחנו	ולעולם לא ניבוש
26	Maḥzor Aram Tzovah	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה יי	כי בשמך הגדול והקדוש בטחנו	ולעולם לא נבוש ולא נכלם
27	Maḥzor Vitri	משען ומבטח לצדיקים	בא"י	כי בך בטחנו	לעולם לא נבוש
28	Siddur R. Shabtai Sofer	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה יי	כי בך בטחנו	לעולם ולא נבוש
29	Camb, CUL: T-S NS 289.1	משען ומבטח לצדיקים	ב'א'[ ]	כי בשמך הגדול בטחנו	לעולם לא נבוש
30	Rambam	משען ומבטח לצדיקים	ב"א יי	כי בשמך בטחנו ולישועתך נשענו	לעולם לא נבוש
31	Camb, CUL: T-S NS 278.151	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי	כי בשמך בטחנו ועל חסדך נשענו	ולעולם לא נבוש
32	NY, JTS: ENA 2431.11	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי	כי בשמך הגדול בטחנו ועליך נשעננו	ולעולם לא נבוש
33	Camb, CUL: T-S NS 151.96	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה ייי	כי בשמך הגדול והקדוש בטחנו ולשועתך נשענו	לא נבוש
34	Camb, CUL: T-S NS 156.7	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה יוי	כי בשמך הגדול והקדוש בטחנו ועל ישועתך נשעננו	ולעולם לא נבוש
35	Camb, CUL: T-S NS 122.107	משען ומבטח לצדיקים	ב'א' ייי	כי בך בטחנו ועל חסדך הגדול באמת נשענו	ולעולם לא נבוש
36	ArtScroll: Sefard	משען ומבטח לצדיקים	ברוך אתה יי	כי בך בטחנו ועל חסדך הגדול באמת נשעננו	ולעולם לא נבוש